

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**METODY A POSTUPY VYUŽÍVANÉ KE
KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACI A JEJICH MÍSTO
V PROCESU DOKAZOVÁNÍ**

Autor práce: Aneta Maštalířová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Velice děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MAŠTALÍŘOVÁ, A. *Metody a postupy využívané ke kriminalistické identifikaci a jejich místo v procesu dokazování : bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 62 s. Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: kriminalistika, kriminalistická identifikace, identifikace osob, kriminalistické metody

Bakalářská práce analyzuje pojmy týkající se kriminalistiky jako vědy a dále shrnuje jednotlivé metody kriminalistické identifikace osob, které jsou nedílnou součástí kriminalistiky. Dále práce přibližuje historický vývoj vybraných metod kriminalistické identifikace osob dodnes využívaných na našem území a metody, které byly důležitým mezníkem v historii. V oblasti identifikace osob práce pojednává také o metodách zakotvených v českém trestním řádu. Práce vychází z odborné literatury převážně českých odborníků, zabývajících se kriminalistikou. Zaměřuje se také na využití těchto metod jako důkazních prostředků v trestním řízení a to z hlediska jejich využití v praxi.

ABSTRACT

MAŠTALÍŘOVÁ, A. The Methods and Procedures Used for Forensic Identification and Their Role in Forensic Evidence : *Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 62 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal.

Key words: criminology, forensic identification, identification of persons, forensic methods

This bachelor thesis is mainly set to an analysis of terms concerning criminology and it also summarizes individual methods of forensic personal identification, which are an important part of criminology. Moreover, the thesis describes a historical development of chosen methods of personal identification still used in our country and methods being historical milestones. In the part where the personal identification is described, the thesis also presents the methods stated in the Czech Criminal Code. The thesis is based on the studies mainly by Czech criminology experts. The thesis also focuses on the usage of methods mentioned above as proving materials in criminal trial proceeding and mainly their usage in practice.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
2.1 Kriminalistika.....	10
2.1.1 Předmět kriminalistiky	10
2.1.2 Kriminalistická stopa	11
2.1.3 Místo kriminalistiky	12
2.2 Kriminalistická identifikace	13
2.2.1 Objekty kriminalistické identifikace	13
2.2.2 Individuálnost objektů.....	14
2.2.3 Proces kriminalistické identifikace	14
2.2.4 Cíl kriminalistické identifikace	15
2.3 Kriminalistická identifikace osob	15
2.3.1 Identifikace osob podle vnějších znaků	15
2.3.2 Daktyloskopie	16
2.3.3 Kriminalistická biologie a antropologie.....	18
2.3.4 Identifikace osob podle ručního písma	21
2.3.5 Jazykové zkoumání písemných projevů	22
2.3.6 Fonoskopie	23
2.3.7 Odorologie	24
2.3.8 Trasologie.....	26
2.3.9 Biomechanika.....	27
3 VÝVOJ POSTUPŮ A METOD KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE A JEJICH POSTUPNÉ ZAČLEŇOVÁNÍ DO SYSTÉMU TRESTNÍHO PRÁVA NA NAŠEM ÚZEMÍ	29
3.1 Antropometrie	29
3.2 Daktyloskopie	29
3.2.1 Daktyloskopie u nás	31
3.3 Kriminalistická biologie a antropologie.....	32
3.4 Trasologie.....	33
3.5 Odorologie	34

4 VYHODNOCENÍ POSTUPŮ A METOD KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE Z POHLEDU JEJICH VYUŽITÍ JAKO DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	37
4.1 Dokazování a kriminalistika	37
4.2 Vyhodnocení postupů a metod z hlediska trestně-právní praxe	38
5 METODY KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE ZAKOTVENÉ V ZÁKONĚ Č. 141/1961 SB. O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM	41
5.1 Rekognice.....	41
5.2 Prohlídka těla a jiné podobné úkony.....	42
5.3 Znalecké zkoumání	43
ZÁVĚR.....	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
PŘÍLOHY	53

ÚVOD

Kriminalita je a byla základním problémem ve všech společnostech v historii lidstva. Pohled laické veřejnosti na práci kriminalistů a znalců v oboru identifikace osob je velice zkreslený. Mohou za to jak informace v médiích, tak i detektivní seriály dotýkající se kriminalistiky. Například vyhodnocování důkazů, které vede k identifikaci pachatele, je poměrně složitější a časově náročnější prací, než se ukazuje ve zmíněných kriminálních seriálech. K identifikaci osob pomocí kriminalistických metod je potřeba velkého úsilí, znalostí, trpělivosti a pečlivé práce znalců a kriminalistických odborníků. Proto jsou v práci rozebrány jednotlivé metody kriminalistické identifikace osob.

Možnosti boje proti kriminalitě byly vždy spjaty s vědeckými poznatky té které doby a s dostupnými finančními prostředky. To se samozřejmě dotýkalo i vývoje jednotlivých kriminalistických metod identifikace osob, na které se tato bakalářská práce zaměřuje. Dodnes nejsou všechny kriminalistické územní odbory kriminální policie a vyšetřování vybaveny nejnovějším technickým vybavením, které by napomáhalo k rychlejší identifikaci osob. Příčinou toho jsou nedostatečné finanční prostředky.

Práce se zaměřuje na základní pojmy kriminalistiky a dále přibližuje jednotlivé metody kriminalistické identifikace osob počínaje daktyloskopií a konče oborem zvaným biomechanika. Nelze opomenout ani historický vývoj vybraných metod kriminalistické identifikace osob, využívaných na našem území. V případě využití kriminalistické identifikace osob v praxi, zejména z pohledu jejich využití jako důkazního prostředku v trestním řízení, se kriminalistické postupy a metody přímo využívají při vyhledávání a zajišťování důkazů. Trestní řád neupravuje používání všech kriminalistických metod, postupů, ani technických prostředků, které se používají v kriminalistice. Trestní řád však stanoví některé zásadní a závazné postupy, které jsou obecně rozhodující. Je zřejmé, že kriminalistické metody a postupy vznikají, realizují se a uplatňují v mezích, které jsou stanoveny právě trestním řádem. Procesní úprava kriminalistických metod a taktických postupů je však pouze rámcová a jejich podstatná část není v trestním řádu vůbec upravena. Často jsou tyto procesní úpravy v různých interních aktech řízení Policie České republiky. Práce díky použití řízených rozhovorů mezi orgány činnými v trestním řízení získává aktuální pohled a kvalifikované názory na využití kriminalistických metod v praxi.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kriminalistická identifikace je jako součást kriminalistiky velice rozsáhlým tématem, proto se tato bakalářská práce zaměřuje především na kriminalistickou identifikaci osob. Jejím cílem je posouzení rozsahu a účinnosti metod kriminalistické identifikace osob implementovaných do trestního práva a zhodnocení metod kriminalistické identifikace osob jako důkazního prostředku v trestním řízení, dále analyzování a syntetizování základních pojmů, které se váží ke kriminalistice samotné a kriminalistické identifikaci.

Práce se zabývá dostupnými literárními zdroji, které se této problematice týkají. Jde zejména o odborné knihy obsahující jednotlivá témata kriminalistických metod a samozřejmě i o zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve kterém jsou zahrnuty některé metody a postupy kriminalistické identifikace osob.

V práci jsou uplatněny kvalitativní metody, konkrétně řízené rozhovory formou otevřených otázek k obohacení a rozšíření dané práce. Použitím údajů z řízených rozhovorů práce dosáhne reálného přístupu a získání potřebných informací k posouzení a zhodnocení metod kriminalistické identifikace osob jako důkazních prostředků v trestním řízení.

2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1 Kriminalistika

Kriminalistiku lze definovat jako samostatný vědní obor, který zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných skutečností a vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.¹

Kriminalistika zaujímá významné místo v boji proti kriminalitě. Svou společenskou funkci plní především tím, že vypracovává nové, dokonalejší metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti, a že zároveň pomáhá při zavádění těchto kriminalistických metod do vyšetřovací a soudní praxe. Tím kriminalistická věda přispívá k upevňování zákonnosti vůbec, v činnosti orgánů trestního řízení zvláště.²

2.1.1 Předmět kriminalistiky

Jako vědecká disciplína kriminalistika zkoumá dva okruhy zákonitosti:

1. zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných činech;
2. zákonitosti vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných činech.

Na základě odhalení a poznání uvedených zákonitostí kriminalistická věda vypracovává nové nebo modifikuje již existující metody, prostředky a postupy. Tyto metody, prostředky a postupy potom doporučuje kriminalistické praktické činnosti za účelem efektivního odhalování a zjišťování objektivní pravdy o trestných činech a pro zlepšení procesu potírání zločinnosti.³

---

¹ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 9 s.

² PJEŠČAK, J, et al. *Kriminalistika : Učebnice pro právnické fakulty*. 1. vyd. Praha, 1982. 11 s.

³ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 77 s.

2.1.2 Kriminalistická stopa

Za kriminalistickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjistitelná a informace z ní je využitelná pomocí přístupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.⁴

Kriminalistika chápe událost trestného činu jako jeden z materiálních jevů objektivní reality. Tento jev spočívá zpravidla ve vzájemném působení dvou systémů: na jedné straně pachatele a jím použitých prostředků a na druhé straně místa činu a na něm se nacházejících předmětů útoku. Výsledkem tohoto vzájemného působení jsou změny v materiálním prostředí i ve vědomí lidí, které nazýváme kriminalistickými stopami. Význam kriminalistických stop spočívá v tom, že na základě informací obsažených ve stopách lze objasnit vyšetřovanou událost, zjistit pachatele, prokázat mu

vinu a spravedlivě ho potrestat. S kriminalistickými stopami pracují proto nejen policejní orgány, vyšetřovatelé a znalci, nýbrž i státní zástupci a soudy. Základní členění stop je na materiální a paměťové.

Materiální stopy

Materiální stopy jsou podle trestního řádu jedním z druhů věcných důkazů. Materiální stopy lze dělit podle druhů informací, které stopy obsahují:

1. Stopy s informací o vnějších vlastnostech odraženého objektu – Tyto stopy vznikají jak předáním hmoty, tak deformací hmotného nositele stopy daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické a další. Stopy obsahující informaci o vnějších vlastnostech odraženého objektu mohou být statické nebo dynamické, plošné nebo objemové.
2. Stopy s informací o vnitřních vlastnostech objektu – Zařazují se sem např. stopy biologické, chemické, pyrotechnické a další.
3. Stopy s informací o funkčních a pohybových vlastnostech odraženého objektu – Stopy chůze, běhu, rukopisu a písemného projevu, hlasu a řeči a jiné.

---

⁴ PORADA, V; STRAUS, J. Kriminalistická stopa. *Kriminalistika* [online]. 1999, 3, [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/1999/9903/krimstop.html>.

4. Stopy, které obsahují sdruženou informaci o vnějších i vnitřních vlastnostech –
Například daktyloskopická stopa vytvořená krví.⁵

Paměťové stopy

Tyto stopy vznikají ve vědomí (paměti) člověka pomocí jeho smyslů. Nejvíce se v tomto případě uplatňují zrak a sluch, tedy to, co konkrétní osoba viděla nebo slyšela. Paměťové stopy jsou zásadně ovlivněny vlastnostmi osoby, která je má ve své paměti uchovány. V tomto smyslu má zásadní význam schopnost vnímání, vybavování a reprodukce informací, které jsou obsahem paměťové stopy (např. nevidomá osoba nemůže poskytnout vizuální informaci, ale může poskytnout informaci hmatovou.)⁶ S paměťovými stopami pracují orgány činné v trestním řízení zejména při výsleších obviněných a svědků a při identifikaci osob a věcí znovupoznáním.

S jistou nadsázkou je možno říci, že stopou může být cokoliv – počínaje nápadnými a nepřehlédnutelnými skutečnostmi, jako je třeba bodná rána na těle oběti, a konče skrytými a obtížně zjistitelnými jevy, jako jsou mikroskopické částice prachu na oděvu pachatele, nebo paměťové stopy ve vědomí člověka. Z toho vyplývá, že také paleta postupů a metod používaných při vyhledávání a zkoumání těchto stop je nesmírně bohatá.⁷

2.1.3 Místo kriminalistiky

Kriminalistika je samostatný vědní obor vysoce interdisciplinární povahy. Rozvíjí se a plní svou společenskou funkci na základě toho, že přebírá a aplikuje poznatky jiných vědních oborů: společenských (např. psychologie), přírodních (např. fyziky, chemie, biologie) i technických (např. nauky o materiálech).⁸ Kriminalistická věda patří do skupiny věd, zabývajících se zločinností společně s trestněprávní vědou, kriminologií, penologií a různými forenzními vědami, jakými jsou nepochybně soudní lékařství, soudní psychologie a psychiatrie, soudní inženýrství apod. Reálné objekty zkoumání této skupiny věd jsou povětšinou shodné. Jedná se zejména o následující objekty:

---

⁵ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 12-19 s.

⁶ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 33-35 s.

⁷ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 4 s.

⁸ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 6 s.

- trestné činy a jejich následky,
- pachatelé trestných činů,
- činnost pachatelů trestných činů,
- činnost pracovníků policie, státních zastupitelstev a soudů,
- činnost znalců a znaleckých institucí,
- obětí trestných činů.⁹

2.2 Kriminalistická identifikace

Kriminalistická identifikace je proces, během kterého se zjišťuje, kterým konkrétním objektem byla vytvořena konkrétní kriminalistická stopa. Jedná se o proces ztotožňování konkrétních objektů komparací identifikačních znaků podle kriminalistických stop a jiných zobrazení, ve kterém se hledá souvislost osoby nebo věci s kriminalisticky relevantní událostí.

2.2.1 Objekty kriminalistické identifikace

V kriminalistice jsou za objekty identifikace považovány osoby, zvířata nebo věci. Pro identifikační účely se využívají jak stopy materiální, tak i stopy paměťové. Teorie kriminalistické identifikace vychází z poznatku, že neexistují dva naprosto stejné objekty, které mohou zanechat naprosto stejné stopy. Jednotlivé objekty se od sebe liší svými vlastnostmi a projevy. Tyto skutečnosti dovolují v kriminalistice přiřadit po příslušném zkoumání jednotlivé stopy jednotlivým objektům, které tyto stopy vytvořily. Druhým poznatkem, ze kterého vychází kriminalistická identifikace je nezbytnost relativní stálosti objektů. Identifikaci lze provést jen tehdy, když je objekt, který kriminalistickou stopu vytvořil, po nějakou dobu relativně neměnný.

Zobecněnými objekty v kriminalistické identifikaci jsou:

- a) Objekt ztotožňovaný – tj. objekt (osoba, věc), který se podrobuje identifikaci, protože je možné, že vytvořil kriminalistickou stopu
- b) Objekt ztotožňující, tj. objekt, který slouží jako prostředek ke ztotožnění objektu ztotožňovaného (osoby, věci). Tímto objektem je:
  - Stopa (kopie stopy),
  - Srovnávací materiál (vzorek).¹⁰

---

⁹ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 8 s.

¹⁰ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 21 s.

2.2.2 Individuálnost objektů

Individuální vlastnosti osob a zvířat jsou dány jejich zrozením a dalším vývojem, individuální vlastnosti věci geometricky ohraničených (např. pneumatik, nástrojů) vznikají jejich výrobou, používáním, údržbou, opravami apod. Každý objekt má své skupinové, rodové, druhové a individuální vlastnosti.

- **Skupinové vlastnosti objektů** umožňují zařadit objekt do určité skupiny objektů (např. automobil.) Určování skupinové příslušnosti má v kriminalistice značný význam, jako mezistupeň na cestě vedoucí k individuální identifikaci.
- **Rodové vlastnosti** pro užší rozdělení objektů (např. automobil značky Škoda.)
- **Druhové vlastnosti objektů** podle druhu objektu (např. automobil Škoda Octavia). **Individuální vlastnosti objektů – markanty** jsou specifické znaky, zvláštnosti, které umožňují přesně a konkrétně identifikovat objekt (např. specificky sešlapaná obuv.)

Skupinové vlastnosti se v kriminalistických stopách odrážejí jako skupinové identifikační znaky a individuální vlastnosti jako individuální identifikační znaky.

2.2.3 Proces kriminalistické identifikace

Při procesu kriminalistické identifikace osob i věcí se začíná nalezením a zajištěním kriminalistické stopy, její podrobné posouzení a zařazení do skupiny objektů. Po posouzení následuje policejní činnost, která spočívá v hledání objektu, který stopu mohl vytvořit. Po nalezení se vytvoří tzv. pokusná stopa, někdy nazývaná také srovnávací materiál, která musí být vytvořena tak, aby přesně odpovídala kriminalistické stopě nalezené na místě činu.

Další fází identifikace je vzájemné srovnávání kriminalistické stopy a srovnávacího materiálu. Toto srovnávání provádějí podle odborné příslušnosti jednotliví experti danými metodami a postupy. Cílem srovnání je zjistit, zda kriminalistická stopa je stejná s pokusnou stopou. Při tomto srovnávání se využívají individuální identifikační znaky, neboli markanty.

Základními způsoby identifikačního zkoumání jsou:

1. bodování – položení vedle sebe s vyznačením identifikačních znaků;
2. spojení zobrazení;
3. překrytí;
4. geometrické měření;
5. skládání částí v celek.

Kromě těchto způsobů se používají i další, zejména v případě zkoumání stop, které obsahují informaci o vnitřním složení působícího objektu.

2.2.4 Cíl kriminalistické identifikace

Cílem kriminalistické identifikace je ztotožnit (identifikovat) konkrétní objekt, tj. konkrétní osobu nebo věc. Pokud se podaří jednoznačně ztotožnit objekt, který stopu vytvořil, hovoří se o určení individuální identifikaci objektu (završená identifikace), pokud pouze omezíme okruh objektů, které mohly stopu vytvořit, jde o určení skupinové příslušnosti objektu (identifikace nedovršená). O nedovršenou identifikaci se jedná vždy, když se nepodaří identifikovat jediný konkrétní objekt.¹¹

2.3 Kriminalistická identifikace osob

Technické a přírodovědné metody umožňují stále dokonalejší využívání nejrůznějších druhů kriminalistických stop, a to zejména pro účely identifikace objektů, které ty to stopy vytvořily. Vývoj těchto metod je obecně závislý na celkovém pokroku vědy a techniky a do kriminalistické praxe se tyto metody dostávají cestou aplikace jednotlivých poznatků pro specializované kriminalistické účely.¹²

Dále se v této podkapitole práce zabývá kriminalistickou identifikací osob, vymezením kriminalistických metod v oblasti identifikace osob. Popisuje jednotlivé metody a jejich objekty zkoumání. Dále se také zabývá zajišťováním a zkoumáním stop u jednotlivých metod a způsoby identifikace osob.

2.3.1 Identifikace osob podle vnějších znaků

Tato metoda je jednou z nejstarších metod kriminalistické identifikace osob. Jejím zakladatelem byl Alphonse Bertillon (viz. další kapitola 3.1 Antropometrie), který touto metodou doplnil antropometrické údaje na kartách zločinců. Šlo o slovní popis vyšetřované osoby, především jejich nápadných individuálních znaků.

Zabývá se zkoumáním a popisováním vnějších znaků člověka k účelům pátrání po osobách a zjišťování totožnosti neznámých osob a mrtvol. Tyto zjištěné znaky můžeme dle určitých kritérií rozdělit na znaky:

- a) **Statické (anatomické)** – znaky celkové stavby těla a jednotlivých jeho částí (výška postavy, hmotnost, popis obličeje, apod.)

---

¹¹ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 37-39 s.

¹² MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 119 s.

- b) **Dynamické (funkční)** – znaky dynamického a funkčního stereotypu (chůze, gestikulace, mimiky.) Jsou to znaky, které se projeví až při určité činnosti.

Jednotlivé vnější znaky osob se zaznamenávají pomocí **úředního** nebo **laického** popisu.¹³

Úřední popis zpravidla vypracovává vyškolený kriminalista. Tento popis slouží k identifikaci osob jak živých, tak mrtvých. Kriminalista se snaží co nejlépe podchytit typické znaky pachatele. Používá k tomu i některé vhodné technické pomůcky jako měřidla, váhy, tabulky. Popis se osoby se zapisují do úředního tiskopisu, kde jsou jednotlivé prvky popisu seřazeny v logickém sledu.¹⁴

Laický popis uvádí zpravidla svědek (oběť trestného činu nebo jiný očitý svědek) a bývá dokumentován policistou v záznamu o podaném vysvětlení. Tento popis se také nazývá „identikit“. Kvalita laického popisu bývá ovlivněna různými faktory, kterými mohou být faktor objektivní- vzdálenost popisované osoby od pozorovatele, či faktor subjektivní- zda pozorovatel pečlivě vnímal to, co viděl, zda byl ve stresu, jaký má zrak apod. Laický popis se poté přepíše do odborné terminologie, aby mohl být zpracován v počítačových systémech. Laický popis osoby se využívá k pátrání po osobě a k laické identifikaci, která se provádí formou znovupoznání.¹⁵

2.3.2 Daktyloskopie

Daktyloskopie je označována jako věda o obrazcích papilárních linií na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a chodidlech. Obrazce papilárních linií jsou typické pouze pro člověka, proto zde neexistuje možnost záměny lidských a zvířecích otisků a stop. Tato metoda je založena na třech základních zákonech daktyloskopie:

- a) Na světě neexistují dva jedinci, kteří by měli shodné obrazce papilárních linií.
- b) Obrazce zůstávají po celý život člověka relativně neměnné.
- c) Papilární linie jsou relativně neodstranitelné, pokud není odstraněna i zárodečná vrstva kůže.¹⁶

---

¹³ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 31 s.

¹⁴ RAK, R, et al. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. 1. vyd. Praha, 2008. 291-292 s.

¹⁵ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 32 s.

¹⁶ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 41 s.

Daktyloskopické stopy jsou vytvářeny při fyzickém kontaktu částí pokožky pokryté papilárními liniemi s nějakým předmětem. Takto vzniklé daktyloskopické stopy jsou obtížně viditelné až neviditelné, a proto se nazývají daktyloskopické stopy latentní.

V řadě případů jsou ovšem v řadě případů tvořeny i jinými materiály než potem. Takto vytvořené daktyloskopické stopy jsou označovány jako stopy viditelné. K jejich vzniku dochází v případech, kdy je pokožka znečištěna nejrůznějšími nečistotami (krví, barvou), které se na předmět přenesou, nebo naopak se čistá pokožka dotkne znečištěného povrchu. Podle charakteru povrchu předmětu a působící síly při vytváření daktyloskopické stopy vznikají buďto stopy plošné (vznikají na pevných předmětech) a stopy plastické (vznikají ve tvárných materiálech), ale vyskytují se jen zřídka.

Upotřebitelnost daktyloskopických stop se v praxi posuzuje podle počtu využitelných markantů (individuálních identifikačních znaků). Různé státy, vyžadují pro individuální identifikaci podle daktyloskopických stop odlišné počty markantů. V daktyloskopické praxi v České republice se vyžaduje, aby upotřebitelné stopy vykazovaly více než 10 daktyloskopických markantů a byly tak použitelné k jednoznačné identifikaci osob.¹⁷

Ke **zviditelnění daktyloskopických stop** se používá osvětlení dané stopy z různých úhlů. Řada latentních stop je potom zrakem na prověřované ploše patrná. Často se využívá ke zviditelnění daktyloskopických prášků, které se nanášejí pomocí jemných štětečků. Jiné metody zviditelnění latentních daktyloskopických stop jsou založeny na chemických reakcích. Tyto metody se používají především pro zviditelnění stop na papírových podkladech.

Zajištění daktyloskopických stop lze uskutečnit buďto fotograficky, daktyloskopickou fólií nebo odlitím. Pro fotografické zajištění se volí vždy několik vzájemně odlišných podmínek tak, aby bylo zajištěno, že alespoň jedna z fotografií bude dostatečně technicky kvalitní. Daktyloskopické fólie jsou tvořeny pružnou vrstvou želatiny nanesenou na vhodné podložce. Vrstva želatiny je kryta odnímatelnou průhlednou fólií. Princip zajištění spočívá v přenesení daktyloskopického prášku ze zviditelněné daktyloskopické stopy na želatinovou vrstvu daktyloskopické fólie.

---

¹⁷ STRAUS, J, et al. *Kriminalistická identifikace osob*. 1. vyd. Praha, 2008. 11 s.

K odlévání daktyloskopických stop se využívá buďto sádra nebo nověji silikonová kaučuková hmota Lukoprén. Odličky vytvořené silikonovými kaučuky jsou pružné a dostatečně trvanlivé.¹⁸

Identifikace osob podle obrazců papilárních linií se provádí komparací daktyloskopické stopy se srovnávacím otiskem uloženým v daktyloskopickém registračním systému nebo získaným od konkrétní osoby. Komparace se provádí pomocí daktyloskopických lup a komparátorů.

V papilárních liniích rozlišujeme obecné vlastnosti, jimiž jsou nejrůznější obrazce jako oblouky, smyčky, kružnice, spirály a jiné. A také individuální vlastnosti, jako můstky, delty, očka háčky, protihráčky apod. Tyto vlastnosti se odrážejí v daktyloskopických stopách. Aby mohl znalec vyslovit závěr, musí prokázat shodu souhrnu markantů zajištěných ve stopě se souhrnem markantů zajištěných ve srovnávacím materiálu.¹⁹

V dřívější době se porovnávání daktyloskopických stop se srovnávacími otisky provádělo výhradně manuálně. Jednalo se o značně pracnou a časově náročnou činnost. Významný průlom v rychlosti a kvalitě porovnávání daktyloskopických stop znamenalo zavedení specializované výpočetní techniky, která je používána u nás i ve světě. V české kriminalistické praxi je pro tento účel používán systém **AFIS 2000**, který je ovšem kódován a je dostupný pouze omezenému okruhu pracovníků, který ho využívají. Další typickou aplikací tohoto systému je v policejní činnosti využívání aplikace s názvem **EURODAC**. Pro tyto účely bylo vytvořeno v Kriminalistickém ústavu Praha na odboru daktyloskopie stejnojmenné pracoviště EURODAC. Zde se provádí kriminalistická daktyloskopická expertiza zaměřená na individuální identifikaci osob. Jedná se o porovnání otisků prstů určité osoby s otisky uloženými v databázi daktyloskopických otisků prstů Centrální jednotky Evropské unie se sídlem v Lucemburku.²⁰

2.3.3 Kriminalistická biologie a antropologie

Kriminalistická biologie se zabývá vyhledáváním, zajišťováním a zkoumáním biologických stop a jiných materiálů lidského, zvířecího a rostlinného původu. Největší

---

¹⁸ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 132-135 s.

¹⁹ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 35-36 s.

²⁰ STRAUS, J, et al. *Kriminalistická identifikace osob*. 1. vyd. Praha, 2008. 9-12 s.

význam biologické stopy lidského původu mají především krev, sliny, pot, ejakulát, vlasy, chlupy, kosti, moč, stolice, kosterní nálezy, aj.

Vyhledávání a zajišťování biologických materiálů se liší podle toho, o který konkrétní typ se jedná. Například krevní kaluže či kosterní nálezy jsou oproti slinám, potu nebo ejakulátu lépe viditelné. Pro zajišťování biologických stop je důležité dodržovat určitá pravidla. Jde zejména o absolutní čistotu nástrojů a obalů. Dále se preferuje zajištění stopy in natura (tj. s hmotným nositelem) nebo seškrábnuté na vatový tampón. Zvláštní pozornost je třeba věnovat případům, kdy se pachatel pokoušel biologickou stopu odstranit např. omytím, vypráním nebo i jinými způsoby. V takových případech se neodstraněné zbytky biologických stop vyhledávají především v různých škvírách, záhybech a švech textilních výrobků apod. Neodstraněné zbytky biologických stop mohou být často biochemicky pozměněny působením mycích nebo pracích prostředků.²¹ Ke zkoumání se posílají suché, zabalené do čistých papírů, nikoliv do plastických hmot, ve kterých nemohou dosychat. Srovnávací materiály zajišťují zpravidla zdravotnická zařízení, kromě tzv. bukálního stěru (odběr srovnávacího biologického materiálu metodou ústního stěru), který může provést každý zaškolený policista.

Při **zkoumání biologických materiálů** se pomocí orientační zkoušky zjišťuje, zda-li jde o biologický materiál. Typickými zkouškami tohoto typu jsou metody založené na využití vlastností ultrafialového zařízení, využití luminiscence vzniklé po postřiku objektu roztokem luminou, příp. použití o-tolidinu v různých modifikacích pro orientační průkaz krve. Dále se upřesní specifickou zkouškou, zda se skutečně jedná o biologický materiál. Pro toto určení se využívají např. mikrokystalografické zkoušky (dochází po příslušné reakci ke vzniku typicky tvarově i barevně charakterizovaných krystalů.) Další bližší specifikace určuje, zda jde o materiál lidského, zvířecího nebo rostlinného původu. K tomuto se používá imunologických reakcí. Posledním stupněm je bližší specifikace lidského materiálu (původ krve, původ útržků tkání apod.).

V poslední době je k individuální identifikaci osob využíváno metod molekulární biologie. Tento princip spočívá ve stanovení složení některých úseků molekuly kyseliny deoxyribonukleové (**DNA**) v buněčném jádru (chromozomech), které je u každého jedince s výjimkou jednovaječných dvojčat jedinečné a neopakovatelné. Zkoumání vede často až k jednoznačné identifikaci osoby. Výhodou

---

²¹ STRAUS, J; PORADA, V. *Systém kriminalistických stop*. 1. vyd. Praha, 2006. 56 s.

je i nesmírně malé množství biologického materiálu potřebného ke zkoumání. Metoda se používá pro zkoumání krve, ale i dalších biologických materiálů. V současnosti se metoda využívá stále častěji, i když se jedná o metodu odborně a finančně náročnou.²²

V případě **kriminalistické antropologické expertízy** se zkoumají především otázky, týkající se toho, zda jde o kosti lidské nebo zvířecí, kosti jedné nebo více osob, jde-li o původní uložení pozůstatků, jde-li o kosti muže nebo ženy, jaký byl věk osob v době smrti, jaká byla tělesná výška osoby, jaká doba uplynula od smrti do nálezu pozůstatků, jaké úrazy, operace, choroby a vývojové vady měla osoba a jaké byly příčiny smrti a jaké jsou možnosti identifikace osoby. K identifikaci kosterních pozůstatků se využívá evidence pohřešovaných osob, lékařská a stomatologická dokumentace, zajištění oděvních součástí, aj. V případě stomatologického nálezu se jedná o cennou pomoc pro identifikaci, protože zuby jsou velice tvrdé a odolné. Přežijí i oheň, který dokáže roztavit i sklo. Nalezená čelist se zuby napomůže k identifikaci neznámé osoby podle zubních záznamů, protože dentista zanáší záznamy o každém ošetření pacienta, tudíž o každé změně na jeho chrupu (které zuby chybí, na kterých je nasazená korunka, které mají výplň apod.) Úkol je méně snadný, pokud je lebka s čelistmi silně poškozená.²³

Pohlaví se z kosterních nálezů určuje především podle tvarových rozdílů kostí lebky a pánve.²⁴ Pokud je součástí kostrového nálezu lebka nebo její podstatná část a existuje technicky vhodná fotografie pohřešované osoby, lze uskutečnit **superprojekci**. Ta lze použít, je-li k dispozici fotografie osoby, která má být identifikována. Do této fotografie se provádí projekce lebky neznámé osoby. Při nálezu kosterních pozůstatků se rovněž může provést dvojrozměrná nebo trojrozměrná rekonstrukce obličeje.²⁵

Využívanou metodou je také tzv. faciální rekonstrukce obličejové části lebky. Ta se pro současnou kriminalistiku stává nenahraditelným nástrojem. Je to metoda zobrazující skutečný trojrozměrný model hlavy a obličeje odvozený z lebky. Technika je to velmi složitá, ke které je potřeba přísné dodržování vědeckých faktů a také jisté umělecké nadání. V zásadě jde o vytvarování obličejových svalů a tkáně na odlitek lebky. Touto metodou se odborníci také snaží zrekonstruovat obličeje historických

---

²² MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 163 s.

²³ PLATT, R. *Místo činu : základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha, 2005. 50-51 s.

²⁴ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 45-46 s.

²⁵ ŠTEFAN, J; MACH, J. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vyd. Praha, 2005. 27 s.

postav, jejichž vzhled není znám. Při této rekonstrukci však stále přetrvávají pochybnosti o přesnosti vzhledu, protože výsledný obličej nemohl být porovnán s žádnou fotografií či původní tváří. Teprve užití této metody ve forenzní kriminalistice je postaveno na pevném základu. Nezávislé studijní práce při rekonstrukcích obličejů z lebek, kdy vzhled těch, jimž náležely je znám, ve skutečnosti ukazují, že metoda je velice úspěšná.²⁶

2.3.4 Identifikace osob podle ručního písma

Ruční písmo prošlo dlouhým vývojem, který trval několik tisíc let. Začínalo obrázkovým písmem, které vyjadřovalo i celou větu, pokračovalo různými znaky až k dnešní formě písma.

Rukopis každého člověka vyjadřuje více či méně individuálních vlastností. Cílem kriminalistického zkoumání je identifikace pisatele, tj. toho, kdo písemnost napsal, a autora, tj. toho, kdo obsah písemnosti naformuloval. Často bývá autor i pisatel tatáž osoba, ale není tomu tak vždy. V této části se práce zabývá zkoumáním grafické stránky, tj. cílem je identifikovat pisatele.

I když jsou pro ruční písmo přesně stanoveny tvary jednotlivých písmen, jejich spojování aj., každá osoba si postupem let vytvoří vlastní normu, dle které píše. Tudíž je ruční písmo u každého člověka individuální a je možné ho odlišit od písma jiných osob. Pokud by tomu tak nebylo, nebyla by identifikace pisatele možná. Základem pro identifikaci pachatele je vypěstovaný návyk psaní, který se vyvíjí mezi třináctým a dvacátým rokem věku člověka a také závisí na tom, jak často píše. Důležité jsou při zkoumání rukopisu i okolnosti psaní a to:

- a) **vnější** – druh psacího náčiní, poloha při psaní (v sedě, ve stoje), podmínky při psaní (tma, nerovný podklad), vliv na rukopis má i svalstvo ruky, jeho zranění, či těžká práce.
- b) **Vnitřní** – pisatelovo rozpoložení (radost, smutek), psychické aspekty (motivace, deprese, stres), ale důsledky mohou mít i závislosti na alkoholu, drogách aj.²⁷

Písemnosti, u kterých není znám pisatel, se nazývají spornými písemnostmi. Mohou to být např. dopisy, závěti, úřední záznamy, životopisy aj. Písemnosti, které obsahují písařský projev jednoznačně známého pisatele, nazýváme srovnávacími

---

²⁶ ERZINCLIOGLU, Z. *Forenzní metody vyšetřování*. 1. vyd. Praha, 2008. 84-85 s.

²⁷ SCHÖNFELD, V. *Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky*. 1. vyd. Praha, 1948. 44-48 s.

materiály. Na srovnávací materiály jsou kladeny kvalitativní a kvantitativní požadavky. Kvantitativní požadavky znamenají, že čím kratší je sporná písemnost, tím delší má být srovnávací materiál. U kvalitativních požadavků musí být nesporně znám jejich původ, musejí být řádně označeny a měla by být vyjasněna vazba mezi spornou písemností a vznikem srovnávacího materiálu.

Zkoumání písma se provádí ve dvou rovinách. Buď v rovině obecné, kde se zkoumá grafická úprava písemností (rozvržení textu, sklon, velikost, aj.) nebo v rovině zvláštní, tj. na úrovni základních komponent (písmen, číslic), dílčích komponent (části písmen, číslic, jiných znaků), nebo multikomponent (spojení dvou či více písmen, celých slov).²⁸ Znalec nejdříve běžně zkoumá kvalitu i kvantitu srovnávacího materiálu, poté odděleně analyzuje sporné písemnosti a srovnávací materiál tak, že zjišťuje souhrn identifikačních znaků u obou písemností. Tyto výsledky poté porovná a ve výsledku buď ztotožní pisatele srovnávacího materiálu s pisatelem sporné písemnosti nebo ztotožnění vyloučí.²⁹

2.3.5 Jazykové zkoumání písemných projevů

Cílem jazykového zkoumání písemných projevů je identifikovat autora tj. toho, kdo písemnost zformuloval. V ideálním případě může vést k identifikaci autora písemnosti spolu s identifikací pachatele.

Pro zjištění autora znalec provádí analýzu sporných písemností a srovnávacího materiálu na rovině kvalitativní. Jde o kvalitativní rovinu stylistickou, syntaktickou (větná stavba), pravopisnou a zvyklostní. Při výskytu určitých znaků v textu, jejich pořadí a uspořádání mluvíme o kvantitativní rovině. Pokud autor formuluje písemnost spontánně, nic nekamufluje a písemnost je dostatečně obsáhlá, lze v mnohých případech usuzovat na věk autora, jeho povolání, zájmy, úroveň vyjadřování, motivaci, ale i o kraj, kde se narodil nebo žije. Na základě výsledků zkoumání zpracuje expert posudek, v jehož závěru se vyjádří k otázce identity autora.

---

²⁸ RAK, R, et al. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. 1. vyd. Praha, 2008. 419-420 s.

²⁹ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 39-40 s.

2.3.6 Fonoskopie

Fonoskopie, nebo-li audioexpertiza, se zabývá identifikací osob podle hlasu a možnostmi identifikace věcí (nahrávacích zařízení, strojů aj.) podle zvuků.³⁰ Hlas člověka prochází během života řadou změn, ale pro kriminalistické účely je významné, že v období zhruba od dvaceti do šedesáti let věku je hlas relativně neměnný. To znamená, že v tomto období lze vzájemně porovnávat hlasové stopy i srovnávací materiály s cílem jednoznačné identifikace člověka.

Fonoskopickými objekty zkoumání jsou:

- a) **Hlasové projevy osoby**, jejichž pomocí lze osobu identifikovat podle hlasu. Je akustickým výsledkem činnosti celé řady lidských orgánů.
- b) **Záznamové prostředky**, kterými byly použity k zachycení hlasu člověka nebo zvuků různých objektů.
- c) **Další akustické stopy**, které přispívají k získání kriminalisticky relevantních informací o konkrétní události, jako je odhadované místo, prostor a prostředí, odkud bylo mluveno.³¹

Ze záznamu hlasu lze provést analýzu hlasu, díky níž lze zjistit informace o osobě ze záznamu. Základní informací, kterou lze zjistit, je pohlaví osoby. Určení věku se daří zejména tehdy, je-li mluvčí mladší dvaceti let nebo starší čtyřiceti let. Vždy je zde ale potřeba počítat s možnými odchylkami. Díky výrazovým návykům v řeči osoby lze zjistit i její regionální původ, oblast, kde osoba prožila fázi svého života, v níž se formovaly výrazové návyky její řeči. Z hlasu lze zjistit i cizí mateřský jazyk. Důležité jsou i případné markanty v řeči jako chrapot, vadná výslovnost hlásek, koktání, zadýchávání se, mlaskání, ráčkování aj.

Ze záznamu hlasu lze provést i fonetickou textovou analýzu řeči. Znalec zde pracuje s digitální akustickou editační technikou. Lze díky nim pořídít libovolně dlouhé nekonečné smyčky, které umožňují koncentrovat se na jednoznačné a tudíž možná kontroverzní místa. Když se ani pak nedosáhne jednoznačného poznatku, zapíše expert všechny alternativy, které jsou možné z foneticko-fonologických důvodů.

Má-li být identifikována určitá osoba, je nutné získat její hlasový srovnávací materiál, tj. vhodnou ukázkou hlasu a řeči. Poté znalec porovná hlasovou stopu (sporný materiál) s nahrávkou srovnávacího materiálu. Toto porovnání lze provést pomocí speciálního softwaru – a to i v případě analogových zvukových záznamů, které se pro

---

³⁰ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 46 s.

³¹ HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2003. 61 s.

tento účel nejdříve digitalizují – elektroakustický rozbor záznamu hlasové stopy neznámé osoby a záznamu hlasové zkoušky (srovnávacího materiálu). Vyhodnotí se elektroakustický charakter jednotlivých hlásek a jejich intenzity, spektrální akustické složení a z toho se pořídí digitální grafický záznam – sonogram. Pomocí výpočetní techniky znalec sonogramy porovná a na nich prokáže shodné identifikační znaky nebo je vyloučí. Vedle tohoto rozboru lze znalecky posuzovat i jazykovou stránku, tj. větnou stavbu, odborné pojmy k poznání dalších charakteristik mluvčího, či k sestavení jeho psychologického profilu.³²

2.3.7 Odorologie

Odorologie je vědeckým oborem, jehož předmětem zkoumání je vznik, vlastnosti a složení pachu, které mohou být analyzovány přístrojovou fyzikálně chemickou analýzou nebo určovány na základě smyslové schopnosti živočichů vnímat částičky pachových látek. Z kriminalistického hlediska odorologie zkoumá vznik, fyzikální vlastnosti a chemické složení pachu osob a věcí s cíle určit jeho skupinovou příslušnost nebo jeho individuální identifikaci.³³ Hlavní kriminalistický význam má zkoumání lidského pachu a z pachů věcí potom zjišťování přítomnosti výbušnin a drog.

Zdrojem pachových stop člověka je především lidský pot, lidský dech a pach, který se váže na odumřelé částičky kůže. Pachové stoupy pachatele se proto nacházejí na místech, kde se určitou dobu zdržoval, něčeho dotýkal, nebo se zachytávají na předměty (např. oblečení). Pach se skládá nejen z přirozených lidských pachů, ale je ovlivňován i prostředím, ve kterém člověk žije či pracuje, jeho životosprávou nebo nemocemi. Lidský pach je pro účely odorologie většinou označován pojmem „tělesný pach“. Jeho složení je oproti složení pachů věcí podstatně složitější a zkoumání obtížnější. To je důvodem, že doposud není k dispozici metoda, která by dokázala analyzovat lidský pach a jednoznačně určit, zda jsou, či nejsou dva vzorky pachů stejné. O individuálnosti lidského pachu svědčí skutečnost, že některá zvířata s citlivým čichem jsou schopna člověka jednoznačně identifikovat. Jednoznačně to platí pro cvičené psy.³⁴

Metoda sloužící k individuální pachové identifikaci konkrétní osoby pomocí pachových konzerv se nazývá kriminalistická olfaktorika. Tato metoda je založena na

---

³² PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 47 s.

³³ STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň, 2010. 32 s.

³⁴ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 173-174 s.

faktu, že každý člověk zanechává svou pachovou stopu na místech svého doteku, pohybu nebo pobytu vždy a nezávisle na své vůli.³⁵ Principem kriminalistické olfaktoriky je komparace porovnávané pachové stopy sejmuté na místě spáchání trestného činu nebo z doličného předmětu s pachovým vzorkem konkrétní porovnávané osoby ke zjištění nebo vyloučení shody. Komparace se provádí prostřednictvím čichových vlastností speciálně vycvičeného psa.³⁶ Problematika vyhledávání a zajišťování pachových stop je velmi složitá. Odorologické stopy jsou neviditelné a nelze je žádným dostupným způsobem zviditelnit. Pachové stopy je třeba na místě činu vyhledat a zajistit pro další využití. Kromě toho lze alespoň v některých případech využít vyhledané pachové stopy i k pronásledování pachatele po čerstvé stopě. Odorologické stopy se na místě činu zajišťují na sterilní materiál, speciální tkaninu (pachový snímač) necháme na místě, kde předpokládáme pachovou stopu působit po dobu cca 20 minut a poté se snímač pomocí sterilní pinzety vloží do sklenice do tzv. „pachové konzervy“. Pro identifikaci je nutno pořídit ještě tzv. srovnávací pachovou konzervu, která se poté srovnává se zajištěným pachem z místa činu. Podezřelý nebo již obviněná osobě se přiloží pachový snímač na předem omytá místa těla, kterými se zřejmě dotýkal objektů na místě činu, nechá se 20 minut působit poté se zajistí do pachové konzervy stejně jako pachová stopa z místa činu.

Pro identifikační úkon se používají výhradně feny, nikoli psi. Po nasátí pachu ze srovnávací pachové konzervy jde pes podél řady osmi otevřených pachových konzerv na očíslovaných místech. Zjistí-li pes shodný pach, označí ho zalehnutím. Pokud neoznačí žádnou konzervu, je vyslán znovu. Když opět neoznačí žádnou konzervu, je identifikační úkon ukončen. Označí-li pes pachovou konzervu z místa činu, je odveden a úkon se opakuje. Tentokrát se odstraní pachová konzerva z místa činu a nahradí se cvičnou pachovou konzervou. Neoznačí-li pak pes žádnou konzervu, zařadí se pachová konzerva z místa činu na jiné místo. Pokud pes označí pachovou konzervu z místa činu i potřetí, považuje se identifikace za průkaznou a úkon se ukončí s pozitivním výsledkem, tj. ztotožněním osoby.

Pozitivní výsledek identifikačního úkonu pomocí služebního psa může být považován za přímý důkaz, že určitá osoba se zdržovala na určitém místě, a za nepřímý důkaz toho, že mohla spáchat trestný čin.³⁷

---

³⁵ STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň, 2010. 40 s.

³⁶ STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň, 2010. 112 s.

³⁷ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 49-51 s.

2.3.8 Trasologie

Kriminalistický obor trasologie se zabývá vznikem, vyhledáváním, zajišťování a zkoumáním stop zvířat, věcí a osob. V případě identifikace osob jde především o stopy obuvi, částí lidského těla (uši, zuby, aj.) Tyto stopy se zahrnují do trasologie v případě, že nejsou stopami daktyloskopickými nebo mechanoskopickými. V případě identifikace osob je možné trasologické stopy rozdělit do několika skupin podle objektů, které stopu vytvořili:

- a) **Stopy bosých a obutých nohou** – jde o stopy obuvi, stopy bosého chodidla nebo v ponožce. Vznikají kontaktem nohy s podložkou. Výsledkem je otisk bosé nohy na podložce nebo otisk podešve boty. Boty se vyrábějí mnoha způsoby, v mnoha velikostech a díky opotřebování podrážky chůzí se mění vzor boty a tudíž vzniká řada markantů, které usnadňují identifikaci osoby, která botu nosí.
- b) **Stopy lidské lokomoce** – jde především o stopy chůze, běhu či skoků. Jde o pohybový projev odrážející se v prostředí (především v terénu na měkké půdě a sněhu.) Souvisle řazené po sobě jdoucí stopy se nazývají pěšinkou lokomoce. Lidská chůze představuje nejobvyklejší lidskou činnost, která je silně fixovaná během fyzického vývoje s určitými odlišnostmi v postupném vývoji. Z pěšinky lokomoce lze zjistit především směr chůze, délku kroku, šířku chůze. Ale i další zvláštnosti jako kulhání, dopadání na jednu, či zda osoba nenesla nějaké břemeno.
- c) **Stopy částí lidského těla, které se neodrážejí ve stopě papilární linie** – Jde o stopy zubů člověka, které se nejčastěji vyskytují otisknuté na potravinách nebo na kůži člověka. V případě otisků uší se tyto stopy nejčastěji vyskytují na dveřích bytů. Vnější ucho se skládá z chrupavky, která vytváří originální tvar se specifickými rozměry. Patří sem samozřejmě i otisky jiných částí těla jako jsou lokty, rty, nos, kolena, čelo aj.

Vyhledávání trasologických stop nečiní zpravidla potíže. Základními způsoby zajišťování trasologických stop je fotografování s přiloženým měřítkem, odlévání otisků sádrou, kaučukem (např. Lukoprénem), sejmutí otisků pomocí daktyloskopické fólie.

Ke zkoumání trasologických stop potřebuje znalec jak stopu z místa činu (její fotografii, odlitek, otisk), tak i srovnávací materiál pořízený od podezřelé osoby. Poté znalec vyhledává a porovnává identifikační znaky jak u stop, tak u srovnávacího materiálu. Nejprve znaky vizuálně porovná. Poté může použít nejčastější metodu v trasologii, kterou je překrývání. Touto metodou je doložena rozměrová shodnost nebo

odlišnost vizuálně shodných objektů, popř. je zjištěno a demonstrováno shodné umístění individuálních identifikačních znaků. Při geometrické rekonstrukci se objekt zkoumání (např. kontrolní otisk) přenesse na druhý objekt (stopu), kde svým zobrazením v objektu demonstruje shodu či rozdílnost délek, úhlů, vzájemných vztahů apod. Podstatou identifikačního bodování je zobrazení objektů vedle sebe a označení jednotlivých markantů na obou z nich. Tímto se označí shodný počet bodů, kterými je konstatována individuální shoda. Další metodou zkoumání trasologických stop může být i spojení zobrazení s dělicí rovinou.³⁸

2.3.9 Biomechanika

Biomechanika je definována jako interdisciplinární věda, zabývající se především studiem mechanické struktury a mechanického chování živých systémů a jejich interakcí s okolím. Využití biomechaniky v kriminalistice je především závislé na samotné stopě trestného činu. Možnosti využití biomechaniky v kriminalistice je závislé také na tom, zda stopa má biomechanický obsah, myšleno tak, zda-li má zakódované informace o svalově-kosterním aparátu pachatele a jeho pohybovém chování ve stopě.³⁹

Forenzní biomechanika aplikuje biomechaniku na dva důležité směry zkoumání:

- **Kriminalistické stopy s biomechanickým obsahem**
- **Kriminalisticky relevantní změny, které vznikly v důsledku mechanické interakce systému „člověk-okolí“.**

Dle dosavadních zkušeností uvést tyto směry zkoumání:

- a) Posouzení biomechanického obsahu vybraných druhů kriminalistických stop** – nejvíce se biomechanika využívá ke zkoumání trasologických stop a částečně i stop ručního písma. Lze zjistit i energetický výdej pachatele a jeho pohybový výkon. V zásadě se jedná hlavně o určení výšky pachatele, rychlost chůze, tělesné hmotnosti, či hmotnosti neseného břemene.
- b) Mechanické extrémní dynamické zatěžování organismu** – nejčastěji se zkoumá v případě napadení oběti úderem do hlavy. Zjišťuje se, zda oběť zemřela hned nebo nějaký čas přežívala. Důležité je stanovit hranici přežití při tak extrémním zatížení hlavy oběti.

---

³⁸ STRAUS, J, et al. *Kriminalistická trasologie*. 1. vyd. Praha, 2004. 5-266 s.

³⁹ STRAUS, J. *Aplikace forenzní biomechaniky*. 1. vyd. Praha, 2001. 3 s.

c) Biomechanické posouzení pádů obětí z výšky – nejčastěji jde o pád z okna.

Díky biomechanickému zkoumání lze díky propočtům zjistit, zda oběť vyskočila sama, nebo ji někdo vyhodil.⁴⁰

Největšího rozpracování biomechanického obsahu bylo dosaženo u trasologie. Je to jednak tím, že trasologické stopy se v 95,5% nacházejí na místech činu. Díky velkému množství pokusů a výpočtů lze dostatečně určit vazby mezi jednotlivými pohyby člověka, pěšinky lokomoce, tělesné váhy, kinematických znaků i rychlosti chůze. Nové aplikace biomechaniky se spatřují v délkových parametrech stop rukou, dlaní a prstů. Tyto stopy jsou v kriminalistice prozatím využívány jen v daktyloskopii.⁴¹

---

⁴⁰ STRAUS, J. *Aplikace forenzní biomechaniky*. 1. vyd. Praha, 2001. 16-18 s.

⁴¹ STRAUS, J. *Aplikace forenzní biomechaniky*. 1. vyd. Praha, 2001. 267-269 s.

3 VÝVOJ POSTUPŮ A METOD KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE A JEJICH POSTUPNÉ ZAČLEŇOVÁNÍ DO SYSTÉMU TRESTNÍHO PRÁVA NA NAŠEM ÚZEMÍ

3.1 Antropometrie

Jako první na světě vypracoval použitelnou metodu individuální identifikace zločinců, postavenou na vědeckém základě **Louis Alphonse Bertillon** (1853 – 1914). Antropometrie se zabývá proměřováním jednotlivých částí lidského těla. Vycházel z předpokladu, že délky některých lidských kostí a obvody lebek se u dospělých jedinců nemění. Nejprve měřil třináct tělesných rozměrů, později je zredukoval na jedenáct, čímž se matematická pravděpodobnost výskytu dvou jedinců se stejnými parametry rovnala poměru 1 : 4 191 304⁴². Svou metodu uplatnil především u recidivistů a při registraci vězňů ve francouzských věznicích. Později tuto metodu ještě doplnil o podrobný popis obličejů zločinců, tzv. „portrait parlé“, provedený na základě přesně definovaných kritérií, především jejich nápadných individuálních znaků. Tím eliminoval subjektivní faktory a nepřesný výklad při zpracovávání popisu. Svůj identifikační systém později doplnil ještě o fotografie zločinců zhotovované jednotným postupem (za stejných světelných podmínek, stejné vzdálenosti a ze dvou stran). Tento systém identifikace a jeho principy se staly základem některých dosud používaných kriminalistických metod a postupů.⁴³

3.2 Daktyloskopie

Z vědeckého hlediska byl prvním, kdo upozornil na určité rýhy na prstech český fyziolog **Jan Evangelista Purkyně** (1787 – 1869). Podařilo se mu popsat základní vzory papilárních linií na konečcích prstů a klasifikovat je. Mezi další významné průkopníky můžeme zařadit **sira Williama Jamese Herschela** (1833 – 1917), **Henryho Faulda** (1843 – 1930), **sira Francise Galtona** (1822 – 1911), **Edwarda Richarda**

---

⁴² STRAUS, J, et al. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem : (do roku 1939)*. 1. vyd. Praha, 2003. 50 s.

⁴³ VANČO, E. *Biometrie, biometrika - geneze, vývoj a současné pojetí : III. Počátky biometrie v kriminalistice. Kriminalistika* [online]. 2005, 1, [cit. 9. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2005/01/vanco_info.html>.

Henryho (1850 – 1931), **Juana Vuceticha** (1858 – 1925), kteří dotvořili identifikační metodu podle otisků papilárních linií k praktickému využití v policejní praxi.

Většina evropských daktyloskopů upřednostňuje kvantitativní hledisko před kvalitativním. To znamená, že lpí na počtu markantů (charakteristické identifikační znaky papilárních linií s velmi vysokým stupněm stálosti, umožňující individuální identifikaci, tedy potvrzení shody dvou různých obrazců papilárních linií na základě vyhledání deseti tvarově a polohově uspořádaných drobných nepravidelostí) které jsou nepostradatelné pro individuální identifikaci. Posuzování potřebného počtu markantů se liší stát od státu. Tuto metodu závislou na minimálním počtu markantů můžeme přisoudit **Edmontu Lolardovi**, který v letech 1911 – 1912 vypracoval tři pravidla počtu markantů nutných pro konstatování individuální identifikace.

Navzdory záměrnému používání numerického hlediska některé země začaly zohledňovat charakteristiky jako póry, hřbetní strukturu nebo vzácný výskyt určitých markantů oproti rigidnímu počtu, který se nazývá holistický. Tento celostní systém má tři stupně, ve kterých se postupně zkoumá průběh papilárních linií, charakteristické znaky a nakonec se zaměřuje na tvar a vzdálenost pórů. Tento postup je náročnější na způsob zajišťování a zkoumání daktyloskopických stop, a proto se daktyloskopické karty zhotovují ve třech až čtyřech provedeních, aby se snížila možnost dopuštění se chyb při daktyloskopování. Při kvalitativní metodě vyslovuje závěr sám znalec, který určí shody a neshody.

Současná komparace poznatků obou těchto přístupů (holistického a numerického) se postupně přiklání k přístupu holistickému. Ve Velké Británii bylo v roce 1983 schváleno, že v extrémně vzácných případech může expert s mnohaletou praxí nerespektovat státem požadovaný počet markantů. Jednalo se o případy, kdy daktyloskopická stopa vykazovala vysokou kvalitativní hodnotu. V současné době (od roku 2000) Anglie upustila už úplně od fixního počtu markantů. Dalšími zeměmi, které upustily od fixního počtu markantů, je USA a Kanada a to od roku 1973. Mezi další patří Norsko, Austrálie a Nový Zéland a Švýcarsko.⁴⁴

---

⁴⁴ STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha, 2005. 347 s.

Z hlediska úspěšnosti je možné uvést srovnání daktyloskopie s antropometrií. Za dobu pěti let bylo na základě antropometrie docíleno pouze 462 kladných výsledků. Za tutéž dobu bylo z hlediska daktyloskopie docíleno 6 776 kladných výsledků.⁴⁵

Daktyloskopie nadále slouží kriminalistice a bude využívána do té doby, než bude nalezen účinnější a rychlejší způsob identifikace osob.

3.2.1 Daktyloskopie u nás

Daktyloskopická škola se zde začínala vyvíjet již za Rakousko-Uherska a byla pod silným vlivem evropské kriminalistiky. V našich zemích rozvíjeli daktyloskopickou vědu v první polovině 20. století odborníci jako **František Protiwenský**, **Julian Leváček**, **Antonín Fridrich**, **Oldřich Pinkas** a **Josef Povodra**, ale i autoři vědecké literatury, kteří převážně působili v bezpečnostních složkách na českém území, jako **Karel Klečka**, **František Holešovský** a **Petr Chyba** z Košic.

Za první republiky vydali autoři **Josef Švejnoha**, **Otto Fanta** a **Ladislav Moravec** velice významné dílo encyklopedického charakteru „System kriminalistického vzdělávání“ o 586 stranách, ve kterém bylo souhrnně pojednáno o daktyloskopii.

V době nacistické okupace německá kriminální policie snažila o převzetí a rekvalifikování daktyloskopické sbírky na berlínský klasifikační systém. Aby se tak nestalo, byl uměle navýšen počet daktyloskopických karet o 100 000 záznamů. Překvalifikování takového množství karet by bylo náročné a to odradilo německou kriminální policii. Daktyloskopická sbírka tak zůstala v původním stavu.

Velkým přínosem do kriminalistické literatury byla kniha **Václava Noska** z roku 1947 „Daktyloskopie, cheiroskopie a pedoskopie.“ V knize je vidět dožívající vliv západního směru kriminalistiky, kdy je kriminalistická daktyloskopie dělena na nauku o papírných liniích na koncích článků prstů, na dlaních a na chodidlech. Tato kniha se na dlouhá léta stala základní učebnicí daktyloskopie.

Po II. světové válce vzniká nová instituce „Kriminalistický ústav“, který zabezpečoval rozvoj a zkoumání v oboru daktyloskopie. Kriminalistický ústav se měl stát specializovaným resortním pracovištěm určeným k řízení výkonu kriminalistickotechnické činnosti v bezpečnostním sboru. Ústav byl zřízen jako jediný

---

⁴⁵ RAK, R, et al. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. 1. vyd. Praha, 2008. 164 s.

a ústřední orgán pro výkon kriminalistický expertiz na našem území, které prováděl na dožádání orgánů činných v trestním řízení. Obor daktyloskopie je v českých podmínkách začleněn do Kriminalistického ústavu a nikoliv do kriminální policie. Kriminalistický ústav vedl a vede daktyloskopickou registraci, do které patří sbírka otisků prstů, sbírka stop z míst dosud neobjasněných trestných činů a sbírka stop z objasněných případů.

V roce 1945 byla založena tzv. „dekadaktyloskopická registrace“, do níž se zakládaly karty nového vzoru, který byl odlišný od starých daktyloskopických karet. Do roku 1952 se používalo starého „pražského klasifikačního systému“. Byla rozšířena základní skupina daktyloskopických vzorů o dva tzv. nepravidelné vzory smyčkového tvaru s deltou vpravo a deltou vlevo. Tak byl uveden v život „československý dekadaktyloskopický klasifikační systém.

Od roku 1994 je pracoviště daktyloskopie Kriminalistického ústavu vybaveno daktyloskopickým identifikačním systémem AFIS 2000, o jeho zavedení u nás se zasloužil zejména Josef Holubec. Tomuto systému předcházely pokusně zavedené systémy EDOS (Evidence daktyloskopických stop), který se ovšem nerozvinul do celostátně přijatelného provozu. Kapacita systému AFIS je 800 000 daktyloskopických karet s otisky deseti prstů (evidováno na 440 000 osob) a 20 000 daktyloskopických stop. V současné době je pomocí systému AFIS v ČR ročně ztotožněno asi 3 000 osob, 900 neznámých osob a mrtvol, a objasněno 1 800 trestných činů.⁴⁶ Přístupy do systému AFIS jsou možné z odborů kriminalistické techniky a expertiz krajských správ PČR, Kriminalistického ústavu Praha a po též z pracovišť Cizinecké a pohraniční policie.⁴⁷

3.3 Kriminalistická biologie a antropologie

Kriminalistická biologie je jedna z mála vědních disciplín, ke které lze přesně určit datum vzniku. V roce 1901 se německému lékaři **Paulu Uhlenhuthovi** podařilo rozlišit lidskou krev od zvířecí. Tato metoda je v drobných obměnách využívána dodnes.

Až do počátku 20. století se kriminalistická biologie zabývala především s řešením lidských tekutin a krve. Posun byl zaznamenán v roce 1921, kdy po tehdejší provádění transfuzí se smrtelným následkem, objevil **Jan Jánský** krevní systémy AB0. Nobelovu cenu za objev krevních skupin však dostal v roce 1930 **Karl Landsteiner**,

---

⁴⁶ STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha, 2005. 347 s.

⁴⁷ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky.* 1. vyd. Praha, 2005. 152 s.

který na objevu bádal samostatně. O rozvoj kriminalistické biologie se v naší zemi zasloužili především **Jaroslav Mayer**, **Milan Laupy**, **Petr Makovec**, forenzní antropoložka **Hana Eliášová**, **Juraj Šturmankin** a v posledních letech i **Daniel Dvořák**.

Obor molekulární biologie, který dokáže identifikovat osoby i jen díky velmi malému množství biologických stop (např. bílá krvinka), vznikl v 50. letech 20. století.

Po objevu v přenosu dědičných znaků **Oswaldem Averym** v roce 1944 se vědci začali vážněji zajímat o DNA. V roce 1953 získali **James Watson** a **Fransi Crick** Nobelovu cenu za objev dvojité spirálové struktury DNA. K opravdovému využití DNA došlo až v roce 1984, kdy britský vědec **Alec Jeffreys** použil tuto metodu k vyřešení případu vraždy holčičky. Na území České republiky byla tato metoda uznána v roce 1992 v případě vraždy devatenáctileté studentky.

Od roku 2002 funguje v České republice Národní databáze DNA. Tato databáze je schopná dodatečně řešit i případy předchozí. Databáze funguje díky softwarovému systému CODIS (The Combined DNA Indexing System). Molekulární genetiku u nás významně rozvíjel **Daniel Vaněk**.

Během let se vyvíjí i zkoumání kosterních nálezů. Konkrétně superprojekce se do 90. let minulého století prováděla promítáním obrazů lebky do portrétu pohřešované osoby pomocí fotografického materiálu. Poté byla vyvinuta videosuperprojekce, která využívá dvou videokamer a mixážního pultu. Koncem 90. let byla díky **Haně Eliášové** a **Danielu Dvořákovi** vyvinuta plně digitalizovaná superprojekce.

Počátkem 21. století byla vyvinuta rekonstrukce obličeje (faciální rekonstrukce). Jde o vytvoření obličeje na lebce. Využívá se především k vytvoření obličeje neznámých mrtvol, které jsou v různém stupni rozkladu.⁴⁸

3.4 Trasologie

Historické počátky trasologie nelze přesně stanovit. Neexistuje přesný okamžik, kdy byl položen základ kriminalistické trasologii. Však prvním, kdo využil odlévání stop obuvi byl **Eugene Francois Vidocq**. Při vyšetřování vraždy si všiml výrazné stopy, která svědčila o zdeformované noze toho, kdo ji vytvořil. Později se tatáž stopa

---

⁴⁸ STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha, 2005. 99-107 s.

stala důkazem k odsouzení pachatele. V té době sám Vidově netušil, že takto bezděčně položil svůj nápad do základů, na nichž byla vytvořena trasologie.

Trasologii však na soudem uznávaný důkaz povýšil **Hans Gross**, který systematicky popsal praktické využití trasologických stop pro identifikaci osob. Tyto poznatky sepsal do učebnice *Handbuch für Untresuchungsrichter* (Příručka pro vyšetřující soudce), která vyšla v roce 1893.

Již v 19. století byl **Lambertem Queteletem** vysloven názor, že neexistují dva jedinci, kteří by měli stejný tvar ušního boltce. Další, kdo se tímto tématem zabýval, byl pražský lékař **R. Imhofer**, který ve své knize popisuje anatomii ucha pro účely identifikace. Z důvodu nedostatku policejních znalostí a zkušeností mezi novými policisty sepsal major četnictva **Rudolf Košťák** českou učebnici pro policisty.

V 50. letech napsal **Bohuslav Němec** učebnice, které podrobně popisovaly druhy trasologických stop, metody jejich vyhledávání a zajišťování. Tato díla rozvíjela trasologii v nejkompexnějším pojetí.

Po vzniku Kriminálního ústavu v Praze byla založena ústřední sbírka srovnávacího materiálu. Trasologická zkoumání se v té době zabývala i stopami zubů. V této době vzniká řada publikací, která razí nové pohledy na trasologii. Nemalý přínos vnesli autoři **Z. Titlbach**, **S. Titlbachová** a **D. Štěchová** publikací Zjištění tělesné výšky ze stop obuvi a bosých nohou z místa trestného činu. Přelomem v bádání a publikování v oboru trasologie se stal rok 1989. K rozvíjení tohoto oboru se začaly rozvíjet počítačové evidence.

Mezi významné trasology současnosti patří **Martin Vomáčka**, **Dagmar Nováková**, **Jan Vrba** a **Jiří Demel**. V posledních letech vstupují do trasologie i poznatky z jiných vědních disciplín jako je medicína a biomechanika. Významnou publikací je *Kriminální trasologie* z roku 2004, na které se podílel kolektiv autorů. Díky poznatkům z jiných vědních oborů nejsou možnosti trasologie vyčerpány. Vývoj jde stále mílovými kroky.⁴⁹

3.5 Odorologie

První případ identifikace osoby psem byl zaznamenán dávno před vznikem metody, která využívá pachových konzerv. Bylo tomu již ve 3. století př. n. l., kdy v době Římské pes identifikoval vraha otroka. Využívání psů k pátrání „po horké stopě“

---

⁴⁹ STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha, 2005. 78-87 s.

započalo v Belgii v roce 1899. V českých zemích se psi využívali od roku 1910 v rámci četnictva. Jedna z prvních zmínek o metodě identifikace osob podle pachu byla uvedena v knize kynologa **Viléma Eise** v roce 1954. Metoda pachových konzerv byla na našem území převzata z bývalé Německé demokratické republiky. Na území ČSSR bylo vytvořeno specializované pracoviště v Bánské Bystrici v roce 1975. Poprvé se o samostatném oboru kriminalistické odorologie zmiňuje odborný článek publikovaný v roce 1970. Je zde zpřístupněna metoda pachových konzerv. Zmiňuje zde i použití psa pro sledování stopy pachatele bezprostředně po činu, ale i s mnohem delším časovým odstupem. V rozsáhlé studii z roku 1979 **F. Zrck** přesvědčivě uvádí, že lidský pach je spolehlivě jedinečný a nese znaky o individualitě pachatele.

Další znalosti v oboru odorologie nebyly ucelené v žádné studii, ale skládaly se spíše z hypotéz, ze kterých v zásadě vyplývá několik věcí. Např. že člověk v kontaktu s okolím přenáší pach, díky kterému je možné ho identifikovat. Další hypotézou je fakt, že lidský pach je tvořen pevnými částicemi, které jsou pravděpodobně možné použít k chemické analýze. Však věrohodnost odorologické identifikace jako důkazního prostředku není zcela potvrzena. Všechny tyto hypotézy byly potvrzeny, až na možnost podstoupit pachové částice chemické analýze. Dodnes se nenašla metoda, která by toto umožňovala.

V roce 1977 byl upraven způsob a organizace metody odorologie ve směrnici pro využívání metody pachových konzerv ve Sboru národní bezpečnosti. Tato směrnice však v této době podléhala režimu utajení.

Velký zvrat nastal rozkazem, který nařizoval zřízení laboratoří odorologie na Kriminalistickém ústavu Veřejné bezpečnosti Federální správy Veřejné bezpečnosti do roku 1982. K tomu již však nedošlo.

Zásadním krokem pro využívání metod pachových stop bylo rozhodnutí náměstka ministra vnitra ČSSR z roku 1989, kdy byla výše uvedená směrnice odtajněna. Tato směrnice byla zrušena a nahrazena novou. Šlo o Závazný pokyn policejního prezidenta č. 140/2002, který stanovil jednotný postup Policie České republiky při využívání kriminalistické odorologie.

V současné době se Martin Kloubek snaží ve své doktorské disertační práci objektivizovat odorologické metody identifikace osob tak, aby tyto metody byly akceptovatelné při soudním řízení.⁵⁰

---

⁵⁰ STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha, 2005. 87-92 s.

4 VYHODNOCENÍ POSTUPŮ A METOD KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE Z POHLEDU JEJICH VYUŽITÍ JAKO DŮKAZNÍCH PROSTŘEDKŮ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

4.1 Dokazování a kriminalistika

Kriminalistické postupy a metody se přímo využívají při vyhledávání, zajišťování a využití různých důkazních prostředků. Trestní řád neupravuje používání všech kriminalistických metod ani postupů při uplatňování taktických postupů a technických prostředků, které se používají v kriminalistice. Trestní řád ale stanoví některé zásadní a závazné postupy, které jsou obecně rozhodující. Takové postupy jsou vždy závazné i pro kriminalistické metodické a takticko-technické postupy. Je zřejmé, že kriminalistické metody, postupy a technické prostředky vznikají, realizují se a uplatňují v mezích, které jsou stanoveny právě trestním řádem. Často je však procesní úprava kriminalistických metod a taktických postupů pouze rámcová, jejich podstatná část není v trestním řádu vůbec upravena. (Často jsou upraveny v interních aktech řízení Policie České republiky, jako jsou závazné pokyny policejního prezidenta nebo konkrétně např. závazný pokyn policejního prezidenta č.88 ze dne 29. května 2002, k naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA.)

Z výše uvedeného nelze dovozovat, že pokud určitá kriminalistická metoda není v trestním řádu upravena, je nezákonná a proto z procesního hlediska nepřístupná. Například to, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Proto může za důkaz sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení. Samozřejmě není možné použít důkaz, který byl získáný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení. Výjimkou je použití tohoto důkazu proti osobě, která takového donucení nebo hrozby použila.⁵¹

Za zákonné, a pro aplikační praxi přípustné lze tedy označit jen ty kriminalistické metody a postupy, které splňují všechny níže uvedené požadavky:

- nejsou trestním řádem výslovně zakázané,

---

⁵¹ Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád). 5. vyd. Praha, 2010. 75 s.

- vycházejí z trestního řádu, především jeho základních zásad,
- získávají se pomocí nich nové nebo prověřují již zjištěné důležité skutečnosti důležité z trestněprávního hlediska,
- při provádění jsou dodržovány záruky stanoveny trestním řádem. Jde především o záruky na zabezpečení práva obviněného na obhajobu,
- hodnověrnost jimi dokázaných skutečností je možné kdykoliv prověřit jinými důkazními prostředky, které jsou v zákoně výslovně uvedeny. Dokazované skutečnosti lze hodnotit dle všeobecně platných zásad trestního řízení,
- jsou přísně vědeckého charakteru, jsou tedy objektivně způsobilé vést k poznání objektivní pravdy v trestním řízení.⁵²

4.2 Vyhodnocení postupů a metod z hlediska trestně-právní praxe

Bakalářská práce se zde snaží vyhodnotit postupy a metody kriminalistické identifikace osob z hlediska jejich využití v praxi, proto je zde čerpáno i z informací získaných z řízených rozhovorů, které byly pořizeny mezi orgány činnými v trestním řízení. (Příloha číslo I – IV). Díky těmto rozhovorům získává práce aktuální pohled a kvalifikované názory na využití kriminalistických metod v praxi.

Z hlediska hodnocení metod kriminalistické identifikace jako důkazního prostředku v trestním řízení, zde vznikl žebříček nejvíce využívaných metod v kriminalistické identifikaci:

1. **identifikace pomocí DNA**
2. **daktyloskopie**
3. **odorologie**
4. **rekognice**
5. **portrétní identifikace**

Mezi nejvíce využívané metody identifikace osob v praxi se řadí především metoda molekulární biologie (DNA). Toto zkoumání vede často až k jednoznačné identifikaci osoby. Výhodou je i nesmírně malé množství biologického materiálu potřebného ke zkoumání. Metoda se používá pro zkoumání krve, ale i dalších biologických materiálů. V současnosti se metoda využívá stále častěji, i když se jedná o metodu odborně a finančně značně náročnou. Práci se vzorky genetického materiálu by značně zjednodušilo pořízení více přístrojů potřebných k analýze DNA

---

⁵² FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 11-13 s.

do jednotlivých krajů České republiky. Tím by se zrychlily a možná i zlevnily posudky potřebné k identifikaci osob.

Další často využívanou metodou je daktyloskopie. Daktyloskopické stopy zanechává člověk prakticky všude. Jelikož není možné, aby existovali dva lidé s totožnými obrazci papilárních linií, vede tato metoda k individuální identifikaci osoby. Pokud se na místě činu naleznou otisky prstů, neznamená to však jisté ztotožnění osoby a to hlavně z toho důvodu, že ne vždy jsou nalezené otisky použitelné pro identifikaci. Často bývají otisky neúplné, rozmazané, či je na nich jen málo individuálních identifikačních znaků, které jsou upotřebitelné pro identifikaci. JUDr. Josef Richtř v řízeném rozhovoru uvádí, že v poslední době nepamatuje úspěšnou identifikaci cestou daktyloskopických stop (viz. příloha číslo I). V daktyloskopické praxi v České republice se vyžaduje, aby tyto stopy vykazovaly více než deset daktyloskopických markantů a mohly tak být použity k jednoznačné identifikaci osoby. Práci by kriminalistům zjednodušilo pořízení více skenerů k sejmutí otisků prstů identifikované osoby.

Využívaná je i identifikace pomocí pachových stop. Tato metoda sloužící k individuální pachové identifikaci konkrétní osoby pomocí pachových konzerv se nazývá kriminalistická olfaktorika. Je založena na faktu, že každý člověk zanechává svou pachovou stopu na místech svého doteku, pohybu nebo pobytu vždy a nezávisle na své vůli.⁵³ Principem kriminalistické olfaktoriky je komparace porovnávané pachové stopy sejmuté na místě spáchání trestného činu nebo z doličného předmětu s pachovým vzorkem konkrétní porovnávané osoby ke zjištění nebo vyloučení shody. Komparace se provádí prostřednictvím čichových vlastností speciálně vycvičeného psa.⁵⁴ Zdrojem pachových stop člověka je především lidský pot, lidský dech a pach, který se váže na odumřelé částičky kůže. Pachové stopy pachatele se proto nacházejí na místech, kde se určitou dobu zdržoval, něčeho dotýkal, nebo se zachytávají na předměty (např. oblečení). Pozitivní výsledek identifikačního úkonu pomocí služebního psa může být považován za přímý důkaz, že určitá osoba se zdržovala na určitém místě, a za nepřímý důkaz toho, že mohla spáchat trestný čin.⁵⁵ V případě identifikace pomocí pachových stop jde o důkaz víceméně podpůrný, který sám osobě nemůže vést k usvědčení pachatele. Pachová identifikace není však v praxi brána za přímý důkaz, pokud na ní nenavazují další důkazy.

---

⁵³ STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň, 2010. 40 s.

⁵⁴ STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň, 2010. 112 s.

⁵⁵ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 49-51 s.

Často využívaná metoda rekognice je specifickou metodou kriminalistické praxe a jeden ze způsobů dokazování, který spočívá ve znovupoznání osob nebo věcí. Rekognice často bývá prvotním a neodkladným úkonem. Lze ji uskutečnit, pokud existují v paměti člověka informace, které lze použít k identifikaci osob či věcí. Zde však chybí určitá právní úprava, která by jednoznačně určila, jakým způsobem odměňovat osoby, které jsou přizvány a souhlasí s účastí na rekognici in natura. Bc. Milan Máčka v řízeném rozhovoru (příloha č. II) zmiňuje, že například v případě potřeby takových osob z řad Romů nebo Vietnamců, tyto osoby za ztrátu svého času požadují jakousi kompenzaci. V současné době se věc řeší z jiných fondů, které však nejsou pro tyto účely určeny.

Při portrétní identifikaci se využívá laického popisu, který uvádí zpravidla svědek (oběť trestného činu nebo jiný očitý svědek) a bývá dokumentován policistou v záznamu o podaném vysvětlení. Tento popis se také nazývá „identikit“. Kvalita laického popisu bývá ovlivněna různými faktory, kterými mohou být faktor objektivní, což je vzdálenost popisované osoby od pozorovatele, či faktor subjektivní- zda pozorovatel pečlivě vnímal to co viděl, zda byl ve stresu, jaký má zrak apod. Laický popis se poté přepíše do odborné terminologie, aby mohl být zpracován v počítačových systémech. Laický popis osoby se využívá k pátrání po osobě a k laické identifikaci, která se provádí formou znovupoznání. V tomto případě se však může stát, že osoba, která osobu popisuje, může být v prvopočátku rozrušená a mnohdy obličej osoby nedokáže dostatečně popsat. Tato identifikace slouží zejména policii pro prvotní a následné vyšetřování. U znovupoznání osob dle fotografií je možné, že se obhájci budou hájit tím, že jsou fotografie osob staré, neaktuální, osoby vybrané policií jsou nepřesných typů apod. V praxi by proces identifikace zlepšil kvalitnější a novější software k portrétové identifikaci.

Soudy nemají výhrady k žádné z metod kriminalistické identifikace osob, pokud mají tyto stopy podle expertů individuální charakter. Důkazy provedené jednotlivými metodami jsou vždy součástí celkového dokazování, proto nemohou být zpochybněny.

K tomu, aby příslušné orgány v počátečních fázích trestního řízení opatřily dostatek podkladů pro prováděnou identifikaci a tím se zrychlil celý proces trestního řízení, je třeba zlepšení zajišťování a zkoumání důkazů. K tomuto zlepšení by bezesporu pomohlo zvýšení finančních prostředků k vybavení a provozu jednotlivých kriminalistických ústavů v České republice.

5 METODY KRIMINALISTICKÉ IDENTIFIKACE ZAKOTVENÉ V ZÁKONĚ Č. 141/1961 SB. O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM

5.1 Rekognice

Rekognice je specifická metoda kriminalistické praxe a jeden ze způsobů dokazování, která spočívá ve znovupoznání osob (i mrtvol) nebo věcí. Rekognice často bývá prvotním a neodkladným úkonem. Lze ji uskutečnit, pokud existují v paměti člověka informace, které lze použít k identifikaci osob či věcí.⁵⁶

Podle druhu rekognovaného objektu rozlišujeme rekognici osob (živých nebo mrtvých), rekognici věcí a rekognici zvířat (živých nebo mrtvých). Dále se rekognice dá rozdělit dle identifikačních polí – podle vnějších anatomických znaků u živých nebo mrtvých osob a zvířat a také dle původnosti objektu na rekognici in natura a rekognici dle fotografie.⁵⁷

V rámci přípravy rekognice osob musí být ztotožňující osoba před samotnou rekognicí vyslechnuta, aby popsala osobu, která má být objektem znovupoznání. Jde o popsání jejích znaků a zvláštností. Osoba ztotožňující se za žádných okolností nesmí před rekognicí s osobou ztotožňovanou setkat. Má-li být poznána osoba, ukáže se poznávajícímu mezi nejméně třemi osobami, které se výrazně neodlišují. Osoba, která má být poznána, se vyzve, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazované osoby. Jestliže osoba má být poznána nikoliv podle svého vzezření, ale podle hlasu, umožní se jí, aby hovořila v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi.⁵⁸

Rekognice živé osoby se dá rozdělit na znovupoznání živé osoby podle fotografie a podle hlasu a řeči. V případě rekognice živé osoby podle fotografie se poznávajícímu předkládají fotografie znovupoznávané osoby mezi nejméně třemi dalšími fotografiemi, na kterých jsou osoby podobného vzezření. Tento postup nesmí

---

⁵⁶ NĚMEC, M. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. 1. vyd. Praha, 1994. 62 s.

⁵⁷ TIPLICA, M, et al. *Kriminalistická taktika*. 1. vyd. Praha, 1997. 89 s.

⁵⁸ *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád)*. 5. vyd. Praha, 2010. 81 s.

podle ustanovení trestního řádu bezprostředně předcházet rekognici osoby in natura, aby nedošlo k jejímu sugestivnímu ovlivnění.

Znovupoznání osoby podle hlasu a řeči se zpravidla provádí současně s rekognicí osoby podle vnějších znaků. Pokud tomu tak není a osoba se má poznávat jen podle hlasu, tak ji ztotožňující nevidí, nýbrž jen slyší skupinu osob postupně v určitém pořadí hovořit. Znovupoznávaná osoba mluví mezi dalšími osobami, které mají podobný hlasový projev. Tento typ rekognice se zaznamenává do protokolu a také zvukovým záznamem.⁵⁹

V případě rekognice mrtvé osoby in natura se ztotožňující osoby vybírají z okruhu osob, které jsou schopné mrtvolu identifikovat jak podle vnějších anatomických znaků a oděvních svršků, tak i podle anatomických znaků skrytých pod oblečením. Pro znovupoznání je vhodné, když je ztotožňovaná osoba seznámena i se stavem chrupu či s předměty, které měla osoby při sobě.⁶⁰

Základním procesním dokumentem je protokol o rekognici. Celý průběh rekognice se musí pečlivě dokumentovat, aby nemohl být tento neopakovatelný úkon zpochybněn. V protokolu se zaznamenává jméno a příjmení poznávající osoby a její poučení. Dále se zaznamenává, kdo je přítomen rekognici, co je ztotožňovaným objektem, kdo je osobou na věci nezúčastněnou, jak jsou účastníci úkonu poučeni podle trestního řádu. Zaznamenán musí být i samotný průběh a výsledek rekognice, zejména musí být uvedeno, jaké místo si zvolila ve skupině osob rekognovaná osoba a podle jakých znaků byla znovupoznána. V závěrečné části se uvádí, zda byla použita i další dokumentace (fotografická, audio nahrávka, videozáznam, atd.), zda byly vzneseny nějaké námitky apod. Výsledkem rekognice je záznam o tom, zda byl objekt přesně identifikován, nebo skutečnost, že poznávající žádný objekt neoznačil za objekt identifikovaný. Nakonec všichni přítomní protokol podepíší.⁶¹

5.2 Prohlídka těla a jiné podobné úkony

Mezi další metodu kriminalistické identifikace osob uvedenou v zákoně o trestním řízení soudním č. 141/1961 Sb. lze zařadit i prohlídku těla a jiné úkony dle § 114. Trestní řád v tomto paragrafu uvádí, že prohlídce těla je povinen se podrobit každý, je-li nezbytně třeba zjistit, zda jsou na jeho těle stopy nebo následky trestného

---

⁵⁹ PROTIVÍNSKÝ, M; KLVAŇA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha, 2005. 89-90 s.

⁶⁰ TIPLICA, M, et al. *Kriminalistická taktika*. 1. vyd. Praha, 1997. 92 s.

⁶¹ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha, 2001. 328-329 s.

činu. Prohlídka musí být prováděna lékařem, pokud není možno, aby ji provedl lékař, může být uskutečněna osobou téhož pohlaví.

Osoba je povinna strpět, aby jí lékař nebo jiný odborný zdravotnický pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon v případě, že je to třeba ke zjištění důkazu. Tento úkon se smí osobě provést jen pod podmínkou, že nebude nebezpečný pro její zdraví. Odběr biologického materiálu, který není zásahem do tělesné integrity, může provést osoba sama, lékař či jiný zdravotnický pracovník, ale i orgán činný v trestním řízení. Na požádání orgánu činného v trestním řízení je možné provést odběr i bez souhlasu osoby, které se odběr má provádět. V tomto případě odběr provádí lékař nebo odborný zdravotnický pracovník.

Je-li k důkazu třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu, je osoba o kterou jde, povinna strpět úkony, které jsou potřebné k takovému zjištění.

Nelze-li výše zmíněné úkony provést pro odpor osoby a nejde-li o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity, je orgán činný v trestním řízení oprávněn odpor osoby překonat. Policejní orgán potřebuje k překonání odporu osoby souhlas státního zástupce. Překonání odporu musí být přiměřeno jeho intenzitě.

O všech těchto povinnostech musí být osoba poučena a upozornit ji na možné následky v případě neuposlechnutí (pořádková pokuta).⁶²

5.3 Znalecké zkoumání

Znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků, které jsou uvedeny v § 89 odstavce 2 trestního řádu. Dále je problematika znalců v trestním řádu uvedena v páté hlavě oddílu čtvrtém v § 105 až § 111. Dále se znaleckou činností zabývá zákon o znalcích a tlumočnících, ve kterém jsou ustanovení o způsobilosti k této funkci a o vyloučení z ní, o právu odepřít provedení znaleckého úkonu, o slibu a o připomenutí povinností před provedením znaleckého úkonu, jakož i o náhradě hotových výloh a o odměně za znalecký úkon (tzv. znalecké).⁶³

Znalec je osoba, která má speciální odborné znalosti v určitém oboru (např. psychologie, fyzika, stavebnictví, aj.) Tyto znalosti využívá k objasnění

---

⁶² Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád). 5. vyd. Praha, 2010. 86-87 s.

⁶³ Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád). 5. vyd. Praha, 2010. 85 s.

skutečností důležitých pro trestní řízení. Funkci znalce mohou vykonávat jen osoby zapsané v seznamu znalců, ústavy nebo jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost. Jednotlivé znalecké obory se mohou dále dělit na odvětví. Tak např. obor zdravotnictví se dále dělí na odvětví porodnictví, interní lékařství, ortopedie, chirurgie, patologie, soudní lékařství atd. Znalci tedy bývají označováni svým oborem a dále odvětvím.

Důležitým pojmem je i znalecký posudek. Znalecký posudek je výsledkem zkoumání, znalecké činnosti konkrétního znalce či znalců. Je zvláštním druhem důkazu. Přestože se jedná o zvláštní samostatný druh důkazu, není nadřazený ostatním druhům důkazů.

V rámci Policie České republiky vykonávají znaleckou činnost při vyžádání kriminalisticko-technických expertiz Odbory kriminalistické techniky a expertiz krajských ředitelství a Kriminalistický ústav Praha. Tato pracoviště jsou zapsána v seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost ministerstva spravedlnosti. Osoby činné v rámci těchto pracovišť nemají postavení znalců, ale tzv. expertů. Postavení znalců náleží zapsaným pracovištím a ty jsou orgánem činným v trestním řízení přibírána jako znalec.⁶⁴

Je-li potřeba k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení dle § 105 odstavce 1 Trestního řádu odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.⁶⁵ Pokud tedy k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení postačí běžné znalosti a zkušenosti, které z určité odborné znalosti má každý kulturní člověk, není třeba znalce přibírat. Za vypracovaný znalecký posudek se tomu, kdo jej vypracoval, poskytne stanovená odměna. (Odměny se stanovují dle zvláštního zákona o znalcích a tlumočnících.) Státní orgány vyhotovují odborná vyjádření pro potřeby orgánů činných v trestním řízení bez úplaty. O odborné vyjádření znalce lze požádat v kterémkoli stádiu trestního řízení, tedy jak před zahájením trestního stíhání, tak i v řízení vykonávacím.⁶⁶

O přibrání znalce se dle § 105 odstavce 1 trestního řádu vyrozumí obviněný a v řízení před soudem státní zástupce. Jiná osoba, jak je např. poškozený nebo

---

⁶⁴ FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 22-24 s.

⁶⁵ *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád)*. 5. vyd. Praha, 2010. 83 s.

⁶⁶ FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 24-26 s.

zúčastněná osoba, se o přibrání znalce vyrozumí tehdy, pokud má tato osoba ve vztahu vypracování znaleckého posudku něco konat nebo strpět. Při výběru osoby, která má být jako znalec přibrána, je třeba přihlížet k důvodům, pro které je podle zákona o znalcích a tlumočnících znalec z podání znaleckého posudku vyloučen. Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr věci není podjatá.

Proti osobě znalce lze vznést dle § 105 odstavce 3 trestního řádu námitky. Proti samotné osobě znalce lze vznést námitky tehdy, jestliže je vzhledem k jeho poměru k věci, k orgánům provádějícím řízení, účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho podjatosti. Námitky lze vznést proti odbornému zaměření znalce a proti formulaci otázek položených znalci.⁶⁷ Námitky je možné vznést kdykoli v průběhu trestního řízení, ale i kdykoli později, když se pro námitky objeví důvod. K uplatnění námitek není stanovena lhůta, ale měly by se vznést do právní moci rozhodnutí. Vyhoví-li orgán vzneseným námitkám a důvody pro vyžádání znaleckého posudku trvají, může orgán pověřit znaleckým posudkem jiného znalce, nebo znalce stejného, jen bude znalecký posudek sestavovat podle jinak formulovaných otázek. V případě nevyhovění námitek orgán oznámí osobě, která námitky vznesla, že neshledal k takovému postupu důvody.

V zásadě se přibrá jen jeden znalec. Ale je možné i přibrání dvou znalců a to:

- V případě pitvy mrtvol. K prohlídce a pitvě mrtvol nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela. K prohlídce a pitvě mrtvol se přibrá znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství.
- V případě objasnění jiné zvlášť důležité skutečnosti, např. objasnění havárie letadla, jaderného zařízení, apod. V tomto případě se zde právě s ohledem na složitost posuzované otázky přibrávají dva znalci z různých oborů a odvětví.
- V případě vyšetření duševního stavu mladistvého. Zákon zde přímo stanoví, že se přibrávají znalci z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii.

Znalec se k provedení znaleckého posudku předvolává. Musí se poučit o následcích v případě, že by se nedostavil. Postihem může být pouze pořádková

---

⁶⁷ Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád). 5. vyd. Praha, 2010. 83 s.

pokuta. Tato pokuta může být znalci udělena i v případě, že by odmítl podat znalecký posudek. Znalec taktéž musí bez odkladu oznámit skutečnosti, které by mu jakkoli bránily být činný ve věci jako znalec. Znalec musí být poučen o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku.

V případě přípravy znaleckého posudku se znalci poskytnou potřebná vysvětlení ze spisů, prakticky jsou mu předloženy potřebné spisové materiály. Zpravidla jde o kompletní spisový materiál nebo znalcem vybrané části, které jsou nezbytné pro vypracování znaleckého posudku. Tyto spisové materiály se znalci zapůjčují, nebo se mu umožní do spisu nahlédnout. Znalec nemůže sám provádět vyšetřovací úkony a při vypracování, ale i stvrzování znaleckého posudku vychází pouze z materiálů, které mu byly orgánem činným v trestním řízení poskytnuty. Znalec však může navrhnout, aby byly jinými důkazními prostředky napřed objasněny okolnosti potřebné k podání posudku. Znalec je povinen vykonávat tuto svou činnost osobně, může si však přibrat konzultanta k posouzení jednotlivých úkolů. Za výsledek však odpovídá pouze on sám. Znalci je také potřeba vymezit úkoly. Jde o uvedení okolností, které má znalec objasnit. V opatření o přibrání znalce se také stanoví lhůta, do kdy je třeba znalecký posudek vyhotovit. Znalci nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky, jelikož znalec podává znalecký posudek pouze o otázkách skutkových. V případě, kdy je znalec přibrán k projednání znaleckého posudku o příčině smrti nebo o zdravotním stavu zemřelé osoby, je oprávněn vyžadovat zdravotnickou dokumentaci týkající se takové osoby. Znalecké posudky se zpravidla vypracovávají písemně. S ústní formou se aplikační praxe setkává téměř výjimečně. Trestní řád stanoví povinnost doručit vyhotovený znalecký posudek též obhájci a to na jeho náklady.⁶⁸

Při výslechu znalce se postupuje obdobně jako při výslechu svědka. Vypracoval-li znalec posudek písemně, stačí, aby se na něj při výslechu odvolal, jestliže nemá nic k jeho doplnění a potvrdil jeho správnost a úplnost. Pokud nebyl znalecký posudek vypracován písemně, nadiktuje ho znalec při výslechu do protokolu.⁶⁹ V případě výslechu dvou znalců si mezi sebou určí, kdo z nich posudek přednese a stvrdí jeho pravost. Jestliže dojde k situaci, že znalci dospěli k různým závěrům, je nutno tyto rozpory odstranit výslechem. V tomto případě se každý ze znalců vyslechne

---

⁶⁸ FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 27-33 s.

⁶⁹ *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád)*. 5. vyd. Praha, 2010. 84 s.

zvlášť. Ve vztahu ke znaleckému posudku platí, bez ohledu na to, jaký počet znalců jej vypracoval, že pokud nejsou pochybnosti o spolehlivosti a úplnosti písemně vyhotoveného posudku, je možno od výsledku znalce upustit a v hlavním líčení je dále možno při splnění podmínek stanovených v trestním řádu znalecký posudek přečíst nebo přečíst protokol o výsledku.

Naopak, pokud jsou pochyby o správnosti posudku, nebo se zdá nejasný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Tyto pochybnosti se mohou opírat zejména o neúplnost nebo nevěrohodnost materiálu, se kterým znalec pracoval nebo nedostatky v odůvodnění. Pokud zůstávají pochybnosti o posudku i po vysvětlení znalce, je třeba přibrat znalce jiného. Ten musí podat nový znalecký posudek, tzv. revizní znalecký posudek, ve kterém se musí vyrovnat i s posudkem předchozím.⁷⁰

Ve výjimečných, zvlášť obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může být přibrán státní orgán, vědecký ústav, vysoká škola nebo instituce specializovaná na znaleckou činnost k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem. Ten, kdo byl přibrán k podání znaleckého posudku nebo k přezkoumání posudku podaného znalcem, podá posudek písemně. V něm označí osobu nebo osoby, které posudek vypracovaly a mohou být v případě potřeby jako znalci vyslechnuty.⁷¹

Je možné, aby i jedna ze stran řízení předložila znalecký posudek. To, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Jestli tento posudek má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následku v případě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se stejně, jako kdyby se jednalo o znalecký posudek, o který zažádal některý z orgánů činných v trestním řízení. Tyto orgány poskytnou znalci všechny potřebné informace k tomu, aby mohl vytvořit znalecký posudek.⁷²

Pro srovnání můžeme uvést údaje z **trestního řádu č. 119/1873 říšského zákoníku**, který byl na území dnešní České republiky účinný až do 31. července 1950. Tento řád se nezmiňuje o metodě rekognice, zmiňuje se však o znalcích, a to v hlavě XI. „O ohledání a znalcích“. V říšském zákoníku se uvádí, že bylo-li

---

⁷⁰ FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 33-35 s.

⁷¹ *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád)*. 5. vyd. Praha, 2010. 85 s.

⁷² FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno, 2009. 35-36 s.

u ohledání potřeba odborných znalostí, přibírali se zpravidla znalci dva. Jeden se přibíral jen v případě, že se druhý dá jen stěží zjednat, nebo je-li nebezpečí v prodlení či jde-li o zjištění skutečnosti méně důležité. Výběr znalců náležel soudu. Ustanovovali se ti znalci, kteří byli u soudu trvale ustanovení v daném oboru. K provedení znaleckého posudku mohl být požádán veřejný úřad nebo i veřejný ústav, který byl povolán podávat takové nálezy a posudky. V takovém případě měl úřad neb ústav za úkol pojmenovat osoby, které je podaly a jež by podle potřeby bylo možno vyslechnout jako znalce. Znalci museli předměty ohledání prohlédnout a vyšetřit v přítomnosti soudních osob, jen pokud bylo vhodné vzdálit s ohledem na mravnost anebo jestliže se potřebná zjištění mohla stát jen delším pozorováním nebo déle trvajícimi pokusy. Kdykoli se však soudní osoby takto vzdálily z místa ohledání, muselo se vždy vhodným způsobem dbát o to, aby byla zabezpečena hodnověrnost šetření. Znalci mohli žádat, aby jim byla poskytnuta ze spisů nebo výslechem svědků ta vysvětlení, která pokládali za potřebná k podání posudku. Spisy jim mohly být dle potřeby i zapůjčovány. Výsledky měli znalci s pomocí zapisovatelů ihned sepsat, dát do protokolu anebo si vyhradit, že podají posudek písemný, k čemuž se jim stanovovala přiměřená lhůta. Ohledání se mohlo opakovat z důvodů, že se rozcházelý údaje znalců o skutečnostech, jež pozorovali, anebo je-li jejich nálezy nejasný, neurčitý, v odporu sám se sebou či s vyšetřenými skutkovými okolnostmi a nedají-li se pochybnosti odstranit opětovným výslechem znalců.⁷³

V případě **zákona č. 87/1950 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)**, se problematika znalců rozebírá ve čtvrtém oddíle. Uvádí se zde, že je-li třeba znaleckého posudku, přibírají se zpravidla dva znalci. Jednoho znalce stačí přibrat, jde-li o objasnění méně důležitých skutečností nebo je-li tu nebezpečí v prodlení. Jako znalci se přibírají osoby trvale ustanovené za znalce u soudu pro obor. Jako znalec je povinen být činný jen ten, kdo je ustanoven jako stálý přísežný znalec pro obor, jehož znalosti je k objasnění skutečností závažných pro trestní řízení třeba, a ten, kdo takový obor provozuje jako své povolání. Znalci se na žádost mohou poskytnout potřebná vysvětlení a se souhlasem prokurátora smí znalec nahlédnout do spisů a být přítomen při výslechu obviněného a svědků. V složitějších případech může být znalci uloženo, aby předložil posudek písemně. Je-li odůvodněna pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, vyžádá si prokurátor od toho, kdo posudek

---

⁷³ Trestní řád č. 119/1873 říšského zákoníku.

podal vysvětlení, a kdyby to nevedlo k výsledku, přibere nové znalce. Místo přibrání znalců může prokurátor požádat o znalecký posudek úřad anebo veřejný ústav nebo orgán; ty podají posudek písemně.⁷⁴ O metodě rekognice, se v této době trestní řád nezmiňoval.

---

⁷⁴ Československo. Parlament. Zákon č. 87/1950 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1950, 1, s. 1. Dostupný z WWW: <http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df10000000000000000/c12571cc00341df1c12566d40071a434?OpenDocument>.

ZÁVĚR

Základním předpokladem pro uceleně zpracovanou práci Metody a postupy využívané ke kriminalistické identifikaci a jejich místo v procesu dokazování bylo syntetizování základních pojmů a definic, které byly důležité pro pochopení významu v této oblasti. Pro rozšíření a objasnění tématu a kvalitní představu byla v práci využita i kvalitativní metoda (řízené rozhovory formou otevřených otázek). Těmito metodami se do práce podařilo získat odborné poznatky, které posloužily k tvůrčímu zpracování práce.

Trestní řád neobsahuje všechny metody a postupy, které jsou využívány v kriminalistické praxi, ale stanoví některé zásadní a závazné postupy, které jsou obecně rozhodující. Z řízených rozhovorů pořázaných mezi orgány činnými v trestním řízení vznikl kvalifikovaný pohledu na využívání kriminalistických metod a postupů v identifikaci. Také z nich vyplynulo, že rozsah a účinnost metod kriminalistické identifikace implementovaných do trestního práva, zejména do zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním je dostačující. Díky těmto rozhovorům jsem však zjistila, že chybí určitá právní úprava, která by určila, jakým způsobem odměňovat osoby, které jsou přizvány a souhlasí s účastí na rekognici in natura, neboť tyto osoby za ztrátu svého času požadují jakousi finanční kompenzaci. V bakalářské práci zmiňuji i výsledek hodnocení metod kriminalistické identifikace jako důkazního prostředku v trestním řízení, ze kterého vznikl žebříček nejpoužívanějších metod kriminalistické identifikace. Mezi nejčastěji používané metody kriminalistické identifikace patří identifikace pomocí DNA, daktyloskopie, odorologie, rekognice a portrétní identifikace.

Díky poznatkům zpracovaným v mé bakalářské práci jsem došla k názoru, že k urychlení dokazování, a tím i ke zrychlení celého procesu trestního řízení, by bezesporu pomohlo uvolnění více finančních prostředků k lepšímu vybavení a zkvalitnění provozu jednotlivých kriminalistických ústavů v České republice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. ERZINCLIOGLU, Z. *Forenzní metody vyšetřování*. 1. vyd. Praha : Fortuna Libri, 2008. 192 s. ISBN 978-80-7321-433-3.
2. FRYŠTÁK, M; KREJČÍ, Z. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0.
3. HEJDA, J, et al. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2003. 148 s. ISBN 80-245-0515-0.
4. MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika* . 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2001. 512 s. ISBN 80-7179-362-0.
5. NĚMEC, M. *Vybrané problémy kriminalistické taktiky*. 1. vyd. Praha : TRIVIS : Armex, 1994. 91 s.
6. PJEŠČAK, J, et al. *Kriminalistika : Učebnice pro právnické fakulty*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1982. 277 s.
7. PLATT, R. *Místo činu : základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha : Slovart, 2005. 144 s. ISBN 80-7209-746-6.
8. PROTIVÍNSKÝ, M; KLVANA, K. *Základy kriminalistiky*. 1. vyd. Praha : Armex Publishing s. r. o., 2005. 152 s. ISBN 80-86795-11-X.
9. RAK, R, et al. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 631 s. ISBN 978-80-247-2365-5.
10. SCHÖNFELD, V. *Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky*. 1. vyd. Praha : Jaroslav Spousta, 1948. 272 s.
11. STRAUS, J. *Aplikace forenzní biomechaniky*. 1. vyd. Praha : Police history, 2001. 283 s. ISBN 80-86477-00-2.
12. STRAUS, J, et al. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem : (do roku 1939)*. 1. vyd. Praha : Police history, 2003. 197 s. ISBN 80-86477-18-5.
13. STRAUS, J, et al. *Kriminalistická identifikace osob*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. 88 s. ISBN 978-80-7251-287-4.
14. STRAUS, J, et al. *Kriminalistická trasologie*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky : Kriminalistický ústav, 2004. 287 s. ISBN 80-7251-160-2.
15. STRAUS, J; KOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

16. STRAUS, J; PORADA, V. *Systém kriminalistických stop*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2006. 167 s. ISBN 80-7251-226-9.
17. STRAUS, J; VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* 1. vyd. Praha : POLICE HISTORY, 2005. 347 s. ISBN 80-86477-28-2.
18. ŠTEFAN, J; MACH, J. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. 248 s. ISBN 80-247-0931-7.
19. TIPLICA, M, et al. *Kriminalistická taktika*. 1. vyd. Praha : Vydavatelství PA ČR, 1997. 160 s. ISBN 80-85981-51-3.
20. *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním : (Trestní řád)*. 5. vyd. Praha : Armex publishing s. r. o., 2010. 281 s. ISBN 978-80-86795-92-8.

Elektronické zdroje

1. PORADA, V; STRAUS, J. Kriminalistická stopa. *Kriminalistika* [online]. 1999, 3, [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/1999/9903/krimstop.html>>.
2. VANČO, E. *Biometrie, biometrika - geneze, vývoj a současné pojetí : III. Počátky biometrie v kriminalistice*. *Kriminalistika* [online]. 2005, 1, [cit. 9. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2005/01/vanco_info.html>.

Legislativní dokumenty

1. Československo. Parlament. Zákon č. 87/1950 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1950, 1, s. 1. Dostupný z WWW: <[http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df100000000000000000/c12571cc00341df1c12566d40071a434?OpenDocument](http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df1000000000000000/c12571cc00341df1c12566d40071a434?OpenDocument)>.
2. Rakousko-Uhersko. Trestní řád č. 119/1873 říšského zákoníku.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA č. I - Řízený rozhovor s JUDr. Josefem Richterem, okresním státním zástupcem OZS České Budějovice.

PŘÍLOHA č. II - Řízený rozhovor s Bc. Milanem Máčkou, komisařem pro odhalování majetkové trestné činnosti, služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, Územní odbor Český Krumlov

PŘÍLOHA č. III - Řízený rozhovor se Zdeňkem Bebčákem, kriminalistickým technikem SKPV územního odboru České Budějovice.

PŘÍLOHA č. IV - Řízený rozhovor se Ing. Mgr. Rudolfem Zbínem, bývalým vyšetřovatelem a nyní vedoucím oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, územního odboru Český Krumlov.

PŘÍLOHA č. I

Řízený rozhovor s JUDr. Josefem Richtrem, okresním státním zástupcem OZS České Budějovice.

Otázka:

- 1. Jaké metody kriminalistické identifikace jsou v současné kriminalistické praxi nejvíce využívány?**

Odpověď:

1. Nejčastějšími metodami identifikace jakožto důkazního prostředku jsou identifikace prostřednictvím DNA a rekognice (in natura nebo dle fotografií) osob a věcí. Je využívána i identifikace pomocí pachových stop- zde jde o důkaz více méně podpůrný, který sám osobě nemůže vést k usvědčení pachatele. V poslední době s nevzpomínám na úspěšnou identifikaci cestou daktyloskopických stop nebo stop mechanoskopických.

Otázka:

- 2. Jak kvalitně jsou, podle vašeho poznání, policejní útvary vybaveny technickými prostředky k zajištění kriminalistické identifikace osob?**

Odpověď:

2. Mám za to, že jsou vybaveny dostatečně, problémem jsou spíše lhůty, ve kterých jsou posudky nebo odborná vyjádření vypracovávána.

Otázka:

- 3. Jaké další technické vybavení Policie ČR by podle vašeho názoru zkvalitnilo proces kriminalistické identifikace?**

Odpověď:

3. Zde nemám poznatků, nemohu posoudit- viz otázka shora.

Otázka:

- 4. Které metody kriminalistické identifikace soudy ve své praxi bez problémů akceptují?**

Odpověď:

4. Každá metoda je součástí dokazování a proto nelze vymezit co je bez problému přijímáno a co nikoliv – viz také odpověď na otázku č. 1.

Otázka:

- 5. Ke kterým metodám kriminalistické identifikace mají soudy výhrady a jaké?**

Odpověď:

5. Ani zde nelze takto vymezovat, důkazy provedené jednotlivými metodami jsou vždy součástí celkového dokazování – tak i pachová identifikace (viz shora) může být usvědčující, pakliže na ní navazují další důkazy.

Otázka:

- 6. Jsou metody kriminalistické identifikace, které soudy odmítají, pokud ano, proč?**

Odpověď:

6. Není metody, které by byly bez dalšího apriori odmítány- opět odkazují na kompletnost dokazování a zásadu volného hodnocení důkazů orgány činnými v trestním řízení.

Otázka:

- 7. Je podle vašich poznatků z praxe současná právní úprava procesního práva pro kriminalistickou identifikaci osob dostatečná? Pokud ne, které právní úpravy by kriminalistická praxe uvítala?**

Odpověď:

7. V současné době nemám ke stávající právní úpravě v této oblasti výhrad. Zásadní je, aby příslušné orgány v počátečních fázích trestního řízení opatřily dostatek podkladů pro prováděnou identifikaci

Poznámka dotazovaného:

Tyto odpovědi byly konzultovány se soudcem JUDr. Martínkem z okresního soudu v Českých Budějovicích. Z pohledu trestního soudce má shodný názor.

PŘÍLOHA č. II

Řízený rozhovor s Bc. Milanem Máčkou, komisařem pro odhalování majetkové trestné činnosti, služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, Územní odbor Český Krumlov

Otázka:

- 1. Jaké metody kriminalistické identifikace jsou v současné kriminalistické praxi nejvíce využívány?**

Odpověď:

- Dle mého názoru a praxe nejčastěji v níže uvedeném sledu: pachová identifikace osob, daktyloskopie (databáze- systém AFIS), DNA, poznávání osob (rekognice)- dle fotografií nebo In Natura, portrétová identifikace osob (tzv. identikit).

Otázka:

- 2. Jak kvalitně jsou, podle vašeho poznání, policejní útvary vybaveny technickými prostředky k zajištění kriminalistické identifikace osob?**

Odpověď:

- Nejlépe jsou vybaveny kriminalistické ústavy v jednotlivých krajích (resp. Krajských ředitelstvích PČR), avšak přístroj pro vyhodnocení stop DNA a následné zpracování znaleckých posudků či odborných vyjádření má jen Kriminalistický ústav Praha a KŘ PČR Jihočeského Kraje. Dále otázka č.3.

Otázka:

- 3. Jaké další technické vybavení Policie ČR by podle vašeho názoru zkvalitnilo proces kriminalistické identifikace?**

Odpověď:

- Například pro portrétovou identifikaci lepší a novější PC software. Pro DNA více přístrojů v jednotlivých krajích ČR, tím rychlejší a možná i levnější posudky. Ostatní na dobré úrovni jak kvalitativní tak kvantitativní. Pro zlepšení je však zapotřebí finančních prostředků, kterých se v současné době na provoz (vybavení) Policie ČR nedostává.

Otázka:

4. Které metody kriminalistické identifikace soudy ve své praxi bez problémů akceptují?

Odpověď:

4. Bez problémů akceptují daktyloskopii, DNA a rekognice In Natura.

Otázka:

5. Ke kterým metodám kriminalistické identifikace mají soudy výhrady a jaké?

Odpověď:

5. Jako vedlejší a nepřímou stopu akceptují stopu pachovou (tedy v případě, že se v průběhu trestního řízení nezjistí, že by se mohlo jednat o přenesenou shodu). Dále např. rekognice dle fotografií – obhájci se hájí tím, že jsou fotografie osob staré, neaktuální, osoby vybrané policií nepřesných typů apod. Rekognice In Natura je před zahájením úkonů trestního stíhání podle § 160/1 trestního řádu prováděna za přítomnosti soudce a většinou obhájce podezřelého, po zahájení podle § 160/1 trestního řádu možno bez těchto osob. O průběhu se vyhotoví protokol, který je jeden z možných stěžejních důkazů. Stejně tak identikit, kde osoba poškozená v prvopočátku rozrušená mnohdy obličej osoby netrefí. Tato identifikace slouží zejména Policii pro prvotní a následné vyšetřování.

Otázka:

6. Jsou metody kriminalistické identifikace, které soudy odmítají, pokud ano, proč?

Odpověď:

6. Viz. otázka č. 5, kdy mají soudy pouze výhrady, důkazy možná zpochybní (stejně tak obhájci, pokud jsou).

Otázka:

7. Je podle vašich poznatků z praxe současná právní úprava procesního práva pro kriminalistickou identifikaci osob dostatečná? Pokud ne, které právní úpravy by kriminalistická praxe uvítala?

Odpověď:

7. V případě, že jsou využita veškerá oprávnění ve správném sledu, tak je právní úprava dle mého názoru dostatečná. Možná snad chybí právní úprava či alespoň vyhláška (nařízení, pokyn, rozkaz), který by jednoznačně určil, jakým způsobem odměňovat osoby souhlasící s účastí na rekognici In Natura (na živo). Například v případě potřeby takových osob z řad Romů nebo Vietnamců tyto osoby kromě ztráty svého času požadují jakousi odměnu (kompenzaci). Do současné doby se věc řeší z jiných fondů, které však nejsou pro tyto účely určeny.

PŘÍLOHA č. III

Řízený rozhovor se Zdeňkem Bebčákem, kriminalistickým technikem SKPV územního odboru České Budějovice.

Otázka:

- 1. Jaké metody kriminalistické identifikace jsou v současné kriminalistické praxi nejvíce využívány?**

Odpověď:

1. Nejvíce využívány jsou genetika (DNA), daktyloskopie, biologie.

Otázka:

- 2. Jak kvalitně jsou policejní útvary vybaveny technickými prostředky k zajištění kriminalistické identifikace osob?**

Odpověď:

2. Pokud to mohu vyjádřit procentuelně, tak asi na 60%, jelikož v každé metodě již existují novější postupy, ale dosud nejsou publikovány mezi útvary vzhledem k finanční situaci.

Otázka:

- 3. Jaké další technické vybavení Policie ČR by podle vašeho názoru zkvalitnilo proces kriminalistické identifikace?**

Odpověď:

3. Skener k sejmutí otisků prstů identifikované osoby.

Otázka:

- 4. Které metody kriminalistické identifikace soudy ve své praxi bez problémů akceptují?**

Odpověď:

4. Soudy akceptují každou ztotožněnou stopu, která má individuální charakter (je vyhodnocena z OKTE jako individuální).

Otázka:

- 5. Ke kterým metodám kriminalistické identifikace mají soudy výhrady a jaké?**

Odpověď:

5. Výhrady mohou mít k odorologii (pachová identifikace osob) a to proto, že pes nemůže mluvit, a proto je pachová stopa zpochybnitelná, a pokud je z místa činu pouze pachová stopa, je toto bráno jako nepřímý důkaz.

Otázka:

- 6. Jsou metody kriminalistické identifikace, které soudy odmítají, pokud ano, proč?**

Odpověď:

6. Nevím o tom, že by něco odmítali, k soudu putují každé stopy kladně vyhodnocené, tudíž je nelze zpochybnit.

Otázka:

- 7. Je podle vašich poznatků z praxe současná právní úprava procesního práva pro kriminalistickou identifikaci osob dostatečná? Pokud ne, které právní úpravy by kriminalistická praxe uvítala?**

Odpověď:

7. Vyjadřuji se zde z pohledu technika OKT SKPV Územního odboru, a ne jako soudce, případně státního zástupce, proto si myslím, že by tato otázka měla být směřována spíše na naše zákonodárce, případně soudce a ne na mě.

PŘÍLOHA č. IV

Řízený rozhovor se Ing. Mgr. Rudolfem Zbínem, bývalým vyšetřovatelem a nyníjším vedoucím oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, územního odboru Český Krumlov.

Otázka:

- 1. Jaké metody kriminalistické identifikace jsou v současné kriminalistické praxi nejvíce využívány?**

Odpověď:

1. Pachová, daktyloskopie, DNA

Otázka:

- 2. Jak kvalitně jsou policejní útvary vybaveny technickými prostředky k zajištění kriminalistické identifikace osob?**

Odpověď:

2. Podle mého názoru, jsou v současné době policejní útvary vybaveny dostatečně.

Otázka:

- 3. Jaké další technické vybavení Policie ČR by podle vašeho názoru zkvalitnilo proces kriminalistické identifikace?**

Odpověď:

3. Myslím si, že by velice pomohlo zlevnění procesu identifikace pomocí DNA.

Otázka:

- 4. Které metody kriminalistické identifikace soudy ve své praxi bez problémů akceptují?**

Odpověď:

4. Akceptují daktyloskopii i jiné, v podstatě vše, jen u pachové nesmí být ojedinělá bez dalších souvisejících důkazů.

Otázka:

- 5. Ke kterým metodám kriminalistické identifikace mají soudy výhrady a jaké?**

Odpověď:

5. Výhrady mohou mít k pachové identifikaci, viz. otázka č. 4.

Otázka:

6. **Jsou metody kriminalistické identifikace, které soudy odmítají, pokud ano, proč?**

Odpověď:

6. Soudy nemohou odmítat kriminalistické identifikace, snad jen některé méně berou jako důkazní břemena, tedy pokud jsou jediná – zejména pachová.

Otázka:

7. **Je podle vašich poznatků z praxe současná právní úprava procesního práva pro kriminalistickou identifikaci osob dostatečná? Pokud ne, které právní úpravy by kriminalistická praxe uvítala?**

Odpověď:

7. Chybí úprava umožňující proplacení odměny osobám přizvaných k provedení rekognice (jakási obdoba svědečného).